#4 18

FOLKEHØGSKOLEN

PORTRETTET
TURID ULVEN
side 4

FOLKEHØGSKOLEUKA
SUND
side 10

AKTUELT
KROPPSPOSITIVITET
side 34

ÅRGANG 114 • UTGITT AV FOLKEHØGSKOLEFORBUNDET

FOLKEHØGSKOLEN
UTGITT AV FOLKEHØGSKOLEFORBUNDET

Redaktør:
Øyvind Krabberød
ok@folkehogskole.no
mob. 986 27 439

Send ros og ris til:
redaktor@folkehogskole.no

Redaksjonsråd:
Øyvind Brandt, **Dorte Birch**, **Knut Simble** og **Sindre Vinje**

Kommer ut med 5 nr. pr. år
Frist for innlevering av stoff: Den 15. i måneden før utgivelse, som er 15. februar, april, juni, september og november. Stoff meldes i god tid før deadline.

ISSN 0333-0206

Design: **Supernatural Stories (supernatural.no)**
Forsidefoto: Sofie Egidius Helle / National Geographic
Norsk Folkemuseum, Oslo, okt. 2017 (se side 14)
Produksjon/trykk: **Østfold trykkeri**
Papir: Amber Graphic

Abonnement: 300 kr
Annonser: 1/4-side: 2.100 kr,
1/2-side: 4.100 kr og helside: 8.000 kr

FOLKEHØGSKOLEFORBUNDET
Øvre Vollgate 13, 0158 Oslo
tlf.: 22 47 43 00,
bankgiro: 8101.34.46466

fhf@folkehogskole.no
www.folkehøgskoleforbundet.no
www.frilyntfolkehogskole.no

Generalsekretær:
Knut Simble
knut@folkehogskole.no
tlf.: 69 14 44 63 / 974 28 979

Leder:
Øyvind Brandt
Tveitenveien 26C, 3186 Horten
oyvind.brandt@folkehogskole.no
tlf: 900 77 694

Styremedlem:
Jan Martin Medhaug
Follo folkehøgskole

Styremedlem:
Ingvar Øydvin
Fosen folkehøgskole

Styremedlem:
Sivelin Kjølstad
Sogndal folkehøgskule

Styremedlem:
Kristin Smith
Ringerike folkehøgskole

1. varamedlem:
Ronnie Mag-Larsen
Holtekilen folkehøgskole

INFORMASJONSKONTORET FOR FOLKEHØGSKOLEN
Øvre Vollgate 13, PB 420 Sentrum, 0103 Oslo
Tlf.: 22 47 43 00
if@folkehogskole.no

Daglig leder:
Dorte Birch
dorte@folkehogskole.no
tlf: 913 52 372

Fagpressen F

MILJØMERKET 241 796 Trykksak

INNHOLD

03 *Leder, Øyvind Krabberød*
04 *Portrettet: : Turid Ulven*
08 *Serie: Pedagogiske inspirasjonskilder – Célestin Freinet*
10 *Folkehøgskoleuka - Sund*
14 *Frihet og skolene*
17 *Foto: Mer enn ord*
18 *Lofoten: Essensen av natur*
20 *Kunst: Morten Krogvold - Haugar*
22 *Mange søker om å starte folkehøgskole*
23 *Nye rektorer*
24 *Opinionundersøkelse*
26 *Bøker: Kunsten å utmatte ungdom* 26
28 *Bøker: Kaj Skagen – Norge vårt Norge*
30 *Spalte: Benedictes metode*
31 *Kalender*
32 *Erfaringsutveksling: Møtevett*
34 *Arbeiderbevegelsen: Kroppspositivitet*
36 *Om folkehøgskolens pedagogiske og politiske oppgave*
39 *Christoffer Bruun på nytt*
40 *Debatt: Svar til Arild Mikkelsen*
41 *Debatt: Sosialpedagogikk*
45 *Arbeidsrett*
46 *Leder, Øyvind Brandt*
47 *Nytt fra Folkehøgskoleforbundet*
50 *Nytt fra informasjonskontoret*
52 *Baksiden: Tekst/diktstafetten*

Foto: Stig Norderhaug

LEDER

ER SKOLESYSTEMET HYKLERSK?

Norsk skole har som krav at én av fem skal bli tapere, mener idéhistoriker Espen Schaanning. Han har nærlest stortingsmelding *Lærelyst*, som ble levert Stortinget i 2017. Han feller en hard dom: - For at det norske skolesystemet skal fungere, må man produsere og opprettholde en gruppe tapere. Alt snakk om at skolen skal løfte alle elever, eller at alle skal oppleve mestring, er det rene hykleri, sier Espen Schaanning - professor ved Universitetet i Oslo. I sin bok *Til alle barns beste*, ønsker han å problematisere: Går det virkelig an å ha alle barnas beste som overordnet målsetting når man samtidig går inn for en prestasjonsskole der man opererer med læringsmål som ikke alle kan nå.

I Stortingsmeldingen heter det blant annet: «Mye tyder på at om lag 20 prosent av barna i skolen trenger ekstra hjelp eller tilrettelegging for å lykkes med det skolefaglige, sosial kompetanse eller med begge deler.»

Schaanning på sin side mener at systemet er designet for å skape disse taperne, og at det settes opp en lang rekke mål, som ikke alle skal nå – og at det alltid er 20 prosent som ikke strekker til.

Har skolen blitt en konkurransearena som skaper tapere, og der elevene konkurrerer med hverandre? *New public management* og målstyring har lagt sin hånd også over mye av skolelandskapet. Er det bare talent og innsats som skal telle? Den som ikke lykkes framstår som dum, lat eller begge deler. Det bikker fort over til at taperne i systemet kun har seg selv å takke – og det kan framstå som «rettferdig» at de ikke får tilgang til de privilegiene høyere utdanning gir.

Med dette bakteppet må det være viktigere enn noen gang at folkehøgskolen tar sin plass som en skole for alle og en skole hvor mestring og læringsglede er en selvfølgelig del av skolehverdagen. Friheten i folkehøgskolen er ubetalelig og viktigere enn noensinne å kjempe for. Det er også en skole for fellesskap og som gir mulighet til å komme nærmere hverandre. Undersøkelser viser at det stadig blir mindre møter mellom unge – mye av kontakten skjer på nettet. Vi mener at folkehøgskolen forsvarer sin eksistens som landingsstripe for autentiske møter og glad og nysgjerrig læring i bredde og dybde.

Godt skoleår!

Øyvind Krabberød

SOSIALPEDAGOGIKK I FOLKEHØGSKOLEN – DEBATT

I kjølevannet av Knut Simbles og Sindre Vinjes artikkel *Elevsamvær er ikke nødvendigvis sosialpedagogikk* i Folkehøgskolen nummer 1 2018 har det fulgt en omfattende debatt i de tre følgende utgavene. Det har vært innlegg fra Jorunn Kvalavåg, Tore Haltli og Jon Krognes som Simble/Vinje har besvart. Det er en viktig samtale/debatt – og i magasinet er vi glad for ytringer. Debatt kan fortsatt kjøres, men vi sluser den nå videre til www.frilyntfolkehogskole.no/blogg . Her har vi lagt alle innleggene i en artikkel slik at dere ser det hele i sammenheng – og kan svare forløpende om dere ønsker det.

ØK

MAGASINET FOLKEHØGSKOLEN

Folkehøgskolen gis ut av Folkehøgskoleforbundet og er organisasjonens talerør overfor medlemmer, ansatte i folkehøgskolen, politikere, pedagoger og læresteder. Bladet skal sette dagsorden, speile og kommentere aktiviteten i frilynt folkehøgskole og i organisasjonen ved å bringe aktuelt pedagogisk, politisk og kulturelt stoff til inspirasjon og debatt.

Folkehøgskolen legges ut på bloggen frilyntfolkehøgskole.no. Målet er å ha en vekselvirkning mellom blad og nett. Relevante blogginnlegg kan også tas inn i bladet. Folkehøgskolen startet opp som Høgskolebladet i 1904 og er medlem av Fagpressen.

- GRUNDTVIG TOK KAKA

Det er en solrik junidag, som en Oda fra Hvitsten feier hun inn på caféen. Vi skal møtes for å snakke om Grundtvig og frilynt folkehøgskole, om antroposofi, om hennes masteroppgave, om Turid Ulvens (58) livsvandring. Det ble tre svært intense og interessante timer.

Tekst og foto: Øyvind Krabberød

I mai avsluttet hun sin masteroppgave ved Steinerhøgskolen i Oslo med oppgaven *Fri som i frilynt, en kvalitativ undersøkelse av læreres forhold til det grundtvigske verdigrunnlaget ved frilynte folkehøgskoler.* Turid Ulven har lest seg kraftig opp på Grundtvig, og lett i alle kroker etter litteratur som tolker hans pedagogiske univers. Da oppdaget hun at det faktisk var overraskende lite forskning på dette feltet. Men Korsgaard, Slumstrup, Mikkelsen og Klonteig var blant dem som ble til god hjelp.

Men på en måte synes hun det er naturlig.

- Folkehøgskolen må erfares, den kan ikke så lett beskrives. En må erfare og erkjenne idéen. Det går ikke an å plukke ut en kjerne og lage en metode - for så å si at dette er folkehøgskole. En kan ikke jobbe med noe isolert - dette gjelder også Steinerskolen. Men hvis verdigrunnlaget blir borte så er det som en tom flaske, det blir meningsløst. Vi må ta vare på det vi er for å møte andre, ellers blir det veldig overfladisk.

Hun har tydeligvis blitt så ett med stoffet at det er naturlig å si vi når hun snakker om folkehøgskole.

RENESSANSEMENNESKE

Det er en bestemt dame jeg sitter overfor. På mange måter en opprører som ikke higer etter det politisk korrekte, som velger seg Kai Skagen framfor mainstream, som er både radikal og konservativ.

Hun har en bredde som et renessansemenneske. Det har vært kunst, teater, studentpolitikk, pedagogikk, næringsliv, idrett, antroposofi, journalistikk og solidaritetsarbeid.....

Hun har reist en masse, et par år i Tyrkia, Pakistan, India, Nepal og Kina. I Sverige ble det 25 år.

Turid kommer fra en landbruksslekt. Navnet kommer fra Ulven gård i Oslo. Hennes oldefar kom vandrende fra Sverige, selv vokste hun opp på Mortensrud gård.

FOLKEHØGSKOLEERFARING

Hun forteller at det var veldig tilfeldig at det ble lærerskole på henne. Etter artium ble det aupairjobb i San Fransisco, og etterpå et halvt år som lærer. Det var advokat hun ville bli, men etter å ha prøvd læreryrket søkte hun lærerskolen på Hamar og fikk smaken på pedagogikk og formidling.

- Det var en spennende tid, jeg var med på alt - idrett, politikk, alternativt teater. Jeg var også nestleder i studentrådet under rektor. Jeg har alltid jobba politisk, men ikke vært partimedlem. Da jeg var 19 år ble jeg valgt inn i landsstyret for lærerstudenter, forteller Ulven. Hun har til og med freelancet for avisa Friheten (Norges Kommunistiske Parti).

Folkehøgskoleerfaring har denne dama også skaffet seg. Fra 1984 til 86 jobbet Turid ved Svanvik folkehøgskole i Finnmark (Pasvik fhs) under den legendariske rektoren Svein Sørensen. - Han var et veldig selvstendig tenkende menneske. Dette har jeg tatt med meg videre, og har prøvd selv å ikke gå i takt med mainstream.

Senere har hun jobbet tre år ved Västerhaninge folkhögskola (nå Södertörn) i Sverige på nittitallet. I Sverige jobbet hun mye med teater, var regissør for frie teatergrupper, det ble barn og familie - og hun malte. På heltid jobbet hun også i den svenske Afghanistankomiteen. I perioder finansierte hun sitt noe rastløse og idealistiske liv med aksjeutbytte fra kapital hun hadde bygget opp.

VIL STÅ FRITT

Vi spiser skagentoast, kyllingsalat og drikker vann og kaffe denne junidagen. Ulven bedyrer at hun er dårlig på multitasking, men dette går fint. En bred vifte av tema er oppe, og journalisten her nok med å følge med.

- Mine år på Svanvik berørte meg. Pedagogikken kom til bruk, og jeg opplevde at Grundtvig «tok kaka».

Ved starten av 2000-tallet var hun på Järna, antroposofenes senter sør for Stockholm. Her fant hun et hjem i det antroposofiske. Men understreker at hun ikke kan stå inne for alt - hun er opptatt av å stå fritt - av den individuelle friheten. Tilbake til Norge kom hun i 2012.

De tre siste årene har energien gått til å fordype seg i masteroppgaven ved Steinerhøgskolen i Oslo. Det har vært et internasjonalt studie med deltakere fra mange land. Det har vært samlinger 2-3 ganger om året.

Oppgaven *Fri som i frilynt* er et erfaringsbasert studie, og hun forteller at det kanskje er mer aktuell for folkehøgskolen enn for Steinerskolen.

LIVSVISDOM

Endel av oppgaven var en kvalitativ undersøkelse, intervjuer med tre erfarne lærere i frilynt folkehøgskole, med minst ti år i skoleslaget. Hun fant de på skolenes nettsider og tok kontakt. Det var dybdeintervjuer.

- Hva fant du?

- De hadde jobbet et langt liv i folkehøgskolen, og de bar med seg en livsvisdom. De hadde en ærefrykt for livet som jeg finner hos Grundtvig og i litteraturen. Jeg fikk kritikk av sensor for at jeg fant det samme som i litteraturen - det var en overraskende likhet.

Undersøkelsen viste at lærernes tolkninger av Grundtvigs kjernebegreper sammenfaller med den forståelsen som presenteres i litteraturen.

- Lærerne gav mange utfyllende og interessante eksempler på hvordan de personlig tolker og praktiserer kjernebegrepene. Som et eksempel «Annas» tolkning av den likeverdige samtalen nevnes, der det personlige møtet med den andre er det vesentlige, og lærerens rolle blir først og fremst å være en god lytter. Alle lærerne vektla internatets betydning, og dermed skolen som sted. Én løftet frem folkehøgskolens rolle i å øve elevenes sosiale og demokratiske ferdigheter.

FRIHET

Sammenfattet viser resultatet av undersøkelsen at friheten er den kvalitet som lærerne setter høyest og først, der den pedagogiske friheten er forutsetningen for kjernebegrepene (livsopplysning, det historisk poetiske, levende vekselvirkning, muntlighet og folkelighet), og den personlige friheten som innebærer at det er opp til enhver utfra sin egen personlige overbevisning å velge sitt ståsted politisk og religiøst – eller ikke-religiøst.

Hun tolker også svarene hun fikk av respondentene til at de ønsker seg en frilynt folkehøgskole med en tydeligere identitet. De ønsket at folkehøgskole ble valgt også utfra verdigrunnlaget, og ikke bare for at de er eksamensfrie, har internat og et bra faglig tilbud.

I sin avsluttende kommentar i masteroppgaven sier Turid: I denne undersøkelsen har jeg ønsket å løfte fram det grundtvigske verdigrunnlaget fordi jeg tror det betyr noe for oss som mennesker å vite hvem vi er, og hvor vi kommer fra for å forstå hvilke sammenhenger vi er en del av. Det beste utgangspunktet for å leve i samspill med omverdenen er å være en aktiv deltaker i sitt eget liv.

Arild Mikkelsen var faglig biveileder for Turid. - Det betydde mye, jeg følte meg trygg. Han har lest det jeg har skrevet om Grundtvig, det frilynte og det historiske materialet - jeg har fått fine korrektiver.

Det er tid til å gå inn for landing. Vi trekker ut for å ta noen bilder. Det er spennende at noen går i dybden på hva folkehøgskole er, og som også har tanker om hva folkehøgskole kan og bør være i dag. Turid er engasjert og deler veldig gjerne med seg videre fra dette stoffet hun ikke føler seg ferdig med. Jeg takker og hun vender sommerklar tilbake til Hvitsten.

Bøker: Nå leser jeg Per Olof Enquist, jeg leser også en hel del faglitteratur. Mye forskjellig.

Musikk: Klassisk, Bach, Led Zeppelin. Det må være høyt og god lydkvalitet.

Smultronställe: Hvitsten, og «Saltkråkan» i Stockholms skjærgård.

« - De hadde jobbet et langt liv i folkehøgskolen, og de bar med seg en livsvisdom. De hadde en ærefrykt for livet som jeg finner hos Grundtvig og i litteraturen. Jeg fikk kritikk av sensor for at jeg fant det samme som i litteraturen - det var en overraskende likhet..»

CÉLESTIN FREINET:

ARBEIDETS PEDAGOGIKK

Av Øyvind Krabberød

Franske Célestin Freinet (1896–1966) utviklet i mellomkrigstida en pedagogikk som kalles virkelighetspedagogikk eller arbeidets pedagogikk. Freinet levde og virket i Syd-Frankrike.

I Norge er Freinet ganske ukjent, mens hans idéer ellers har spredt seg til svært mange land på flere kontinenter. I Sverige slo idéene gjennom på 70-tallet, og det finnes i dag mange Freinet-skoler, og idéene hans har også fått innflytelse i de offentlige læreplanene og for skolens utvikling i nabolandet. I sommer huset Sverige en stor internasjonal konferanse for Freinet-bevegelsen. Denne pedagogikken er ikke statisk, men stadig i utvikling.

En viktig side av dette tankegodset er at praktisk arbeide skal verdsettes like høyt som det teoretiske.

Freinet vokste opp i en by ovenfor Rivieraen, og tok sin lærerutdanning i Nice. Rett etter eksamen der ble han innkalt i militæret og ble kastet ut i første verdenskrig. Der mistet han en lunge og fikk så problemer med stemmen. Hans reduserte lungekapasitet gjorde det umulig for han å holde lange forelesninger. På starten av 1930-tallet kom Célestin Freinet til den lille byen Bar sur Loup i Syd-Frankrike, det var hans første stilling. Freinet ville endre den konservative og statiske skolen. Hans krigserfaringer fikk betydning for han på flere måter. Han ble pasifist og engasjerte seg i den sosialistiske bevegelsen. Han fikk sosialistiske visjoner, og ville utjevne klasseskillene.

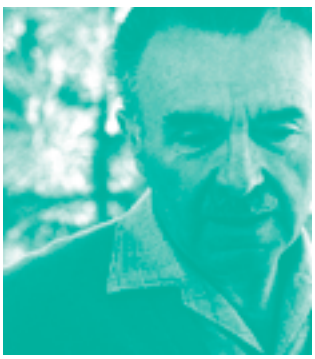

Hans vansker med å snakke høyt førte til disiplinvansker i klassen. Han kunne ikke undervise på den tradisjonelle måten fra kateteret, så han søkte etter andre veier å utføre sin lærergjerning på. Han funderte mye på hvordan han kunne gjøre skolehverdagen mer meningsfull for barn. 1920-tallet var en periode med mange skoleeksperiment. De fleste i eksklusive privatskoler med elever fra «møblerte hjem», med studietradisjon og godt med penger.

TRYKKERI

Freinet ville forandre skolen i Bar sur Loup hvor barna kom fra fattige håndverk- og jordbruksfamilier med helt andre erfaringer fra skole og en annen innstilling til skolearbeid. Han tok med seg barna på lange utflukter i marken og til landsbyene rundt den lille byen. De besøkte håndverkere og jordbrukere. Når de kom tilbake til skolen hadde de massevis av opplevelser å snakke om. De fortalte hva de hadde vært med på i tekster og tegninger.

Freinet kom ved en tilfeldighet over et lite trykkeri som han tok med til skolen sin. Barna begynte så å sette og trykke sine fortellinger og satte dem sammen til enkle hefter og skoleaviser som de solgte og fikk penger til mere papir og trykkfarger.

Arbeidet med trykkpressen ble en flott læringsarena for elevene. Barna opplevde det veldig spennende å se egne tekster på trykk, og de ble meget aktive. Senere ga de ut aviser for foreldre og for folk flest i den lille byen. Slik ble hele stedet involvert og engasjert i skolearbeidet. Barna skrev også til andre skoler og fikk på den måten vite hvordan livet artet seg andre steder i landet. Klasserommet ble en arbeidsplass, og skolearbeidet ble meningsfullt – kunnskapen sto i en sammenheng.

Freinet mente at alt arbeid i førskole og skole skulle forberede barna for deres voksenliv, men det viktigste er at de selv ser at arbeidet leder til viktig kunnskap. Og hva er så viktig kunnskap for barn? Jo det er slik kunnskap som de ser voksne gjøre rundt om i samfunnet. Barn vil arbeide, det er bare å lære dem hvordan de skal arbeide, hevdet pedagogen.

IDÉENE SPRER SEG

Freinet fikk kontakt med andre lærere som også ville endre sin måte å jobbe på. Hans egne elever utvekslet brev og skoleaviser med barna i deres skoler. Noen av lærerne dannet kooperativer der de diskuterte og fant et faglig fellesskap. Stadig flere ble med, og snart startet de å gi ut egne læremidler når de opplevde at eksisterende hjelpemidler ikke strakk til for å gi levende kunnskap.

Her følger noen av Freinets tanker rundt undervisning:

- Man får ikke kunnskaper gjennom å studere lover og regler, men gjennom å gjøre egne erfaringer.
- Barn liker ikke å høre forelesninger fra kateteret.
- Barn blir ikke trøtte av å utføre arbeid som henger sammen med eget liv.
- Skolen skal være arbeid og ikke tidsfordriv.
- Elevene skal ha bruk for det de lærer.
- Ingen, verken barn eller voksne, setter pris på kontroll og straff – som alltid oppfattes som angrep på ens verdighet, spesielt om den utøves offentlig.
- Karakterer og sortering av barn er alltid et onde.
- Snakk så lite som mulig.
- Morgendagens demokrati forberedes gjennom demokrati i skolen. Et autoritært skoleregime kan ikke utvikle demokratiske innbyggere.
- Det er alltid pedagogisk feil å ha for mange barn i klassen.

«Klasserommet ble en arbeidsplass, og skolearbeidet ble meningsfullt – kunnskapen sto i en sammenheng»

Freinet var svært opptatt av å bruke erfaringene elevene hadde med seg fra felten for alt det var verdt. De noterte ned sine oppdagelser, og tilbake i klasserommet skulle det tegnes og diskuteres. Metoden kalte han **tâtonnement expérimental**, et begrep som den svenske Freinet-bevegelsen kaller «det trevande forsøket». Noe i retning av forsiktig åpen utprøvende tilnærming til et emne: Hvordan kan en båt flyte? Hvorfor betaler man skatt? Hvordan baker en muffins?.....

FELLESTREKK MED MONTESSORI

Arbeidets pedagogikk har en hel del til felles med Maria Montessoris tanker om skole og læring. Freinet selv var ingen teoretiker, men leste tidligere pedagogers verk – som Rousseau, Pestalozzi og den belgiske lese-pedagogen Ovide Decroly. Han var også inspirert av Montessoris idéer.

I sin radikale vennekrets møtte Freinet lærerkollega og kunstner Élise Lagier Bruno, som han giftet seg med. Hennes skapende evner påvirket Freinets pedagogikk, på samme måte som hennes kontaktnett innen den avantgardiske kunstbevegelsen. Gjennom bøker, aviser, men også radio og film, tok paret del i de nye idéene og kom i kontakt med kunstnere som Picasso, Matisse, Bunuel og Cocteau.

Det hadde ikke skadet om skolen her på berget ble mer preget av Célestin Freinets idéer. I det frie uttrykket finnes intet rett eller galt. Gjennom den denne skapende veien får barn og unge mulighet til å prøve sine egne løsninger og bygge sin selvtillit og identitet. Autentisk læring bygger på det meningsfulle arbeidet. Det er viktig at den virkelighet som omgir elevene blir en del av deres læring. Virkeligheten blir da en lærebok og barna vil kjenne at læringen blir meningsfull. De som har lest bøker av Tom Tiller vil også se at hans tanker har mye felles med idéene til Freinet.

Kilder:
Blant annet:
www.freinet.se
Freinet-bevegelsen i Sverige – Kooperativet Arbetets Pedagogik
Wikipedia

I vår artikkelserie om pedagogikk i folkehøgskolen ser vi på hvilke inspirasjonskilder vi kan skimte i folkehøgskolens pedagogikk utover Grundtvig. Først ute var Arild Mikkelsen med en artikkel hvor den jødiske filosofen Martin Buber trer fram. Lena Sendstad har skrevet om Kaospilotene. Olav Klonteig fulgte opp med en artikkel om den amerikanske psykologen Jerome Seymour Bruner. Rune Sødal har belyst Møtet hos Friedrich Bollnow, mens Tore Haltli tok for seg Paolo Freire og bankmetoden. Øyvind Brandt har skrevet en artikkel om montessoripedagogikken. Sigurd Ohrem presenterte filosofen Arne Næss og hans lekne livsfilosofi. Øyvind Krabberød tok for seg prosjektarbeid som pedagogisk virkemiddel. Lena Sendstad skrev om lek og læring, med Lego som eksempel. Odd Haddal besøkte Alverno College i Wisconsin. Benedicte Hambro skrev om kunsten å bruke fortellinger til oppdragelse og dannelse. Sigurd Ohrem så på dialog i lys av Ricoeur og Gadamer. Einar Opsvik presenterte ideen om at læring skjer mellom mennesker – sosialkonstruktivistisk læringsteori. Lev Vygotskij ble belyst av Sindre Findal Vinje. Øyvind Brandt ga oss et innblikk i John Deweys tanker. Øyvind Krabberød skrev om Summerhill-bevegelsen i England. Odd Haddal formidlet Jesus som pedagogisk forbilde. Lærer ved Solborg folkehøgskole, Geir Ertzgaard, lot seg inspirere av filosofen Søren Kierkegaard, mens Sigrud Ohrem så på Sokrates og dialogen. Inge Eidsvåg ga oss et innblikk i sitt pedagogiske ideal – Alf Prøysen. Øyvind Brandt belyste lekfolkkonferanser som metode. Sindre Vinje tok for seg aksjonsforskning i et historisk lys. Willy Aagre skrev om legenden Anna Sethne. Øyvind Krabberød gravde i Nils Christies tankegods rundt pedagogikk, mens Synne Platander ga oss et innblikk i playbackteater – et moderne leirbål. Michael Noah Weiss skrev om filosofisk praksis. Sigurd Ohrem besøkte Camphillbevegelsen og Vidaråsen, mens Arild Mikkelsen ga oss et innblikk i K.E. Løgstrup sin tankeverden. Sigurd Ohrem tok for seg Steinerpedagogikken, mens Kim Sivertsen fra Nansen Fredssenter skrev om deres dialogmetode. Knut Arild Melbøe gjorde et reformpedagogisk streiftog, mens Mai-Evy Bakken gikk inn i Hans Børli´s tankeverden i jubileumsåret for dikteren. Øyvind Krabberød åpnet opp døren til Levande verkstad som metode og tankegang, og skriver her om arbeidets pedagogikk og Célestin Freinet.

FOLKEHØGSKOLEUKA:

IMPULSER FØR NYTT SKOLEÅR

Tekst og foto: Øyvind Krabberød

Sund folkehøgskole og Folkehøgskoleforbundet var vertskap for årets Folkehøgskoleuke. Åtti deltakere deltok på seks ulike kurs som totalt gikk over fire dager. Det var særdeles god stemning på skolen som i år fyller 150 år og er Norges eldste folkehøgskole i drift – på vakre Inderøya.

Det var andre gang Folkehøgskoleforbundet inviterte til Folkehøgskoleuke – og den ser ut til å ha kommet for å bli. Et bredt spekter av folkehøgskoletilsatte hadde funnet veien, og muligheten for mingling og til å knytte nye kontakter ble flittig brukt. Med sitt usedvanlig gode kjøkken med økologisk mat fikk den stolte skolen på Inderøya også vist seg godt fram.

Ved å legge en rekke kurs samtidig i andre uke av august, kan flere møtes til foredrag, felles måltider, morgensamlinger og sosialt samvær – og få faglig påfyll og inspirasjon før nytt skoleår.

Første dag på konferanse. Foredrag i plenum.

Følgende åtte kurs ble tilbudt:

- Kurs for nye lærere (22 deltakere)
- Kurs for nye praktisk personale (innstilt)
- Kurs for nye rektorer/skoleledere (7deltakere)
- Pedagogikk, dannelse og reise (5 deltakere)
- Å stå i det åpne – utvid din pedagogiske verktøykasse (15 deltakere)
- Hvordan fremme psykisk helse og psykososialt læringsmiljø i skolen? (20 deltakere)
- Kurs for kjøkkenpersonale i økologisk storkjøkken (innstilt)
- Idé- og praksisverksted for skoleledere (5 deltakere)

Kurs for kjøkkenpersonale og for nye praktisk personale hadde for få påmeldte. Kurs for nye lærere med 20 deltakere gikk over alle dagene, mens de andre gikk over to dager. Et tema for «de nye» var hvordan arbeide med dannelse i sitt fagområde, dette skal det jobbes videre med på skolen og på en oppfølgingssamling i januar. Det var Benedicte Hambro og Sindre Vinje som også i år ledet an dette kurset.

Det var også god deltakelse på kurset med tema *Hvordan fremme psykisk helse og psykososialt læringsmiljø i skolen*, det er tydelig at dette er et svært aktuelt område å hente inn ny lærdom og impulser til. Det var Merete Borg og Hilde E. Randgaard fra organisasjonen *Voksne for Barn* som ledet denne delen. Her var det verktøy å ta med seg hjem til skolehverdagens utfordringer.

Etiske utfordringer, perspektiver på dannelse og folkehøgskolens historie var tema for foredrag i plenum.

Arrangørene Sund og Folkehøgskoleforbundet høstet mange lovord for et glimrende arrangement.

Lærer og koordinator på Sund, Kristin Bjørke, ga forsamlingen et engasjerende foredrag om folkehøgskolens historie.

Kurs for nye – viktig med god gruppeinndeling. Kursledere Benedicte Hambro og Sindre Vinje.

Det lekes på kurs for nye – verktøy å ta med seg hjem.

Kjøkkensjef Lars Knutsen forbereder festmiddag, med glimt i øyet. Her med utbeinet lamme-sadel fylt med rosmarin og basilikum.....
mmmm økologisk.

Erfaringsdeling – kurs om psykisk helse.

Sund folkehøgskole på Inderøya sør for Steinkjer fyller 150 år i år.

Forbundsleder Øyvind Brandt ledet en workshop for inspirasjon til den pedagogiske verktøykassen.

Gode samtaler og innspill på kurs for nye rektorer/skoleledere i folkehøgskolen.

Audun Haukvik fra Buskerud folkehøgskole holdt en flott minikonsert på den lokale mikrobryggeripuben, hvor assisterende rektor på Sund, Astrid Moen, var vertskap.

KURS FOR NYE LÆRERE:

DAME SOM BRENNER FOR FOLKEHØGSKOLE

Benedicte Hambro (62) har mer enn 15 års fartstid som kursleder for nye lærere i folkehøgskolen. Vi traff henne under fine sommerdager på Folkehøgskoleuka på Inderøya i Tøndelag.

- Hvorfor driver du på med dette?

- Dette er fryktelig gøy. Flott å jobbe med utvikling og med nye entusiastiske lærere i folkehøgskolen. Det gror godt, og for meg er det en god start på skoleåret ved Ringerike folkehøgskole, jeg blir revitalisert og engasjert av å holde dette kurset sammen med Sindre Vinje.

Benedicte er et oppkomme av historier, spill og lek...

- Hva er det med lek som metode?

- Det skjer noe med oss i leken, og når vi slipper tak i kontrollen. Latteren sitter løst og skuldrene senkes. De glemmer seg selv og er friere. Men dette er lek hvor ingen er i sentrum, ingen skal dumme seg ut. Det skal være en vinn vinn situasjon for alle som er med. Og her er Sindre og jeg med på alt.

- Hvorfor er kurs for nye lærere viktig?

- Vi vil gi nye lærere litt mer forståelse for hva jobben i dette skoleslaget innebærer, de får noen knagger å henge ting på. Vi er blant annet innom:

- Sosialpedagogiske problemstillinger
- Dannelse
- Møte med elevene
- Lærerrollen
- Psykisk helse
- Folkehøgskoleforbundet
- Lesepliktsavtalen
- Sentrale forhandlinger ... og mye mer.

Det viktigste er kanskje at de knytter kontakter, lager nettverk og at det skapes en entusiasme. Dette har vært en flott gruppe med helt nye og noen med mer erfaring.

Kursholderne har vært opptatt av at deltakerne skal ha rikelig med verktøy, som er overførbare til klasserommet, i sekken med seg hjem.

FOLKEHØGSKOLEUKA:

3 NYE PÅ KURS

1. Hvorfor på kurs?
2. Hva tar du med deg?
3. Høydepunktet?

Vegard Seljemo (32) - Hot Arctic Russia, Pasvik folkehøgskole. Starter nå sitt andre år som lærer.

1. For å få nye idéer til undervisningen - metoder og leker. Ønsker også å treffe folk i «bransjen».
2. Nye bekjentskaper. Veldig mye inspirasjon, og driv til å skape noe nytt på Pasvik, hadde vært flott å overføre energien til kolleger på skolen.
3. Praten rundt middagsbordet. Drar oppløftet hjem.

Linn Solheim Johnsen (38) - Design og håndverk, Peder Morset folkehøgskole. Første år i folkehøgskolen.

1. Fordi skolen tilbød det.
2. Tanker rundt det sosialpedagogiske og danning - som gir læreren mulighet til å ta del i elevenes liv også utenfor klasserommet.
3. Kurset har gitt meg trygghet. Idéer og utfordringer i arbeidet med det sosialpedagogiske. Har fått mer klarhet i hva jeg går til. Folkehøgskole er helt nytt for meg.

Niels Jónsson (30) - Spillutvikling, Namdals folkehøgskole. Begynner nå på sitt andre skoleår.

1. Føler jeg må vite mer om hva folkehøgskole er. Namdals er mitt første møte med en folkehøgskole. Vil også gjerne møte andre fra miljøet.
2. Vi har snakket mye om dannelse og sosialpedagogiske arbeid, og har hatt flotte samtaler og diskusjoner. Jeg har møtt veldig interesserte og motiverte folk.
3. Vi snakket om suksesshistorier - folk delte erfaringer. Det var veldig motiverende.

NOTERT

SKJERMLØST SAMVÆR

Hvordan kan skolen møte denne nye virkeligheten? Etter min mening på to måter. For det første ved å undervise om de nye sosiale mediene. Både hvordan de fungerer teknisk, men også hvordan de påvirker oss – som individer, grupper og samfunn. Her bør selvfølgelig både positive og negative konsekvenser belyses.

Dernest bør skolen være et rom der det er rikelig tid til det skjermløse samvær, der elevene også øves i konsentrasjon og fordypning. Skolen bør simpelthen være en motkultur til det kjappe og uforpliktende, det flyktige og det overfladiske. Dybdelæring må bli mer enn et moteord.

Inge Eidsvåg i Klassekampen

BEGRENSER SKOLENE SIN EGEN FRIHET UNØDIG?

Av Øyvind Brandt, leder i Folkehøgskoleforbundet

Folkehøgskolene springer ut av en frihetstenkning for mennesket og nasjonen i det gryende demokratiet i det forrige århundre. Denne frihetstanken, det frilynte, har samfunnet i mer enn 150 år visst å sette pris på i form av deltakere og statsstøtte til folkehøgskolene, nettopp begrunnet i friheten – frihet til å velge verdigrunnlag, innhold og metode for å fremme allmenndanning og folkelig opplysning – som igjen betinger frihet fra eksamener og fastlagte pensa. Men er vi i ferd med å glemme dette? Legger skolene selv – bevisst eller ubevisst – hemmende begrensninger på egen frihet?

Det er vanskelig å forestille seg en absolutt frihet. Selvsagt må enhver frihet rammes inn av en hensikt og etiske, praktiske og ressursmessige rammer. Derfor har vi for eksempel en lov om folkehøgskoler med forskrifter, og skolene sine verdigrunnlag. Men disse er samtidig uttrykk for kanskje verdens frieste skolelov. Det gir veldige muligheter, i forskjellighetens navn, til å videreutvikle folkehøgskolens grunnleggende pedagogiske idé, til glede for den enkelte og samfunnet.

Samtidig medfører verdens frieste skolelov også et stort ansvar for skolene til å forvalte denne friheten etter intensjonene. Da vi i folkehøgskolen opplevde sviktende elevtall midt på 80-tallet, prøvde vi å kompensere, blant annet ved å øke antallet av elever fra andre land og rigge til såkalte ex.phil-kurs med lånt kompetanse og mulighet for eksamen på en nærliggende høgskole. Etter et relativt omfattende kompetanseprosjekt og utredning av folkehøgskolen på 90-tallet ender vi opp med nåværende lov om folkehøgskoler, som slår fast vår frihet – at samfunnet ønsker å bidra til folkehøgskoler gjennom statsstøtte, for nettopp å være folkehøgskoler og ikke alt mulig annet.

FORESLÅ FELLES STANDPUNKT

Hva er så folkehøgskole? Innenfor de rammer det offentlige setter, er det opp til hver skole å definere. Derfor er og skal skolene være ulike. Ulike verdigrunnlag og perspektiver på innhold og pedagogikk gir brytningsflater i felles møter. Dette mener jeg er både riktig og sundt og en del av det å stå i en åpen utvikling. Stadig fristes imidlertid noen av oss til å foreslå felles standpunkt og løsninger i en forventning om at alle vil følge dette, og at saken eller vi som skoleslag vil stå sterkere, hva enten det er politisk, etisk eller pedagogisk.

På 70-tallet var folkehøgskolen blitt mer politisk. Kriger, oljekrise, miljøkamp og spørsmålet om tilknytning til EF (EU) satte sitt preg på skolene og debatten. Det ble for eksempel reist forslag om at folkehøgskolene skulle være imot norsk medlemskap i EF. Det ble det ikke noe av. For selv om antagelig flertallet av de som jobbet i folkehøgskolen den gangen hadde dette standpunktet, er det ikke folkehøgskolens oppgave å komme med de politiske svarene, men befordre debatten, slik at borgerne kan gjøre seg opp sin egen, forhåpentligvis litt mer kvalifiserte mening.

«Det ble for eksempel reist forslag om at folkehøgskolene skulle være imot norsk medlemskap i EF»

Det samme opplever vi i kjølvannet av de siste par rektormøter når det gjelder folkehøgskolenes studiereiser. Forslag om felles begrensninger strander både på ulikhetene og ulikhet i motiver og forslag mellom skolene. Dette er noe hver skole må forholde seg til ut fra eget grunnlag. Selvsagt skal all menneskelig virksomhet være bæredyktig, vi har ikke noe valg. Men hva som er bæredyktig, hvor grensene går og løsningene ligger, vil nettopp være gjenstand for meningsutveksling. Vi skal ta debatten. Men svarene..?

URO

På et metaplan uttrykker enkelte frustrasjon over at ikke Folkehøgskolerådet eller 'noen' sentralt tar føringen og dikterer mer hva skolene skal gjøre. Det er denne tendensen jeg ikke forstår og uroer meg over, og derfor her reiser til debatt.

Det er mye man i det godes tjeneste kan foreslå å gjøre for å være effektive og framstå tydelige (entydige?). Men helt, lengst nede i grunnmuren til folkehøgskolene ligger nettopp å invitere inn til en likeverdig samtale om livets og samfunnets muligheter og utfordringer, uten å ha fasiten. For da blir vi noe annet, et redskap for visse standpunkter og meninger. Hver især kan vi ha disse, bringe de inn i samtalen, for der å prøve de ut. Det er dette som danskene kaller energien i forskjelligheten, og som befordrer et demokratisk liv.

Et grunnleggende dilemma er at folkehøgskolen er til for å fremme demokratiet, fremme en (allmenn-)danning som ruster til et liv i demokratisk samfunn i utvikling, samtidig som vi ikke skal diktere svarene. Jeg pleier å si at vi i folkehøgskolen er dogmatiske på rammene for å kunne invitere til en fri og likeverdig samtale om de mulige svarene muligheter og utfordringer vi står i som mennesker gir. Slik sett er vi her helt på linje med samfunnet som sådan, arbeidslivet inkludert, som uttrykk for demokratisk livsholdning og fellesskap.

GÅ I TAKT?

Frihet til fellesskap betinger en fri (!) pågående samtale mellom likeverdige. Så også mellom folkehøgskolene. Dette kan i noen tilfeller føre til felles 'avtaler' om selvpålagte felles begrensninger, slik som avtalen om første opptaksdag. Men oftest vil hver skole selv måtte ta hva de mener er sitt ansvar i fellesskapet og bruke sin frihet, for eksempel ved å bli inspirert av samtalen og vurdere og eventuelt følge forslag fremmet i det felles rom. Men dersom man forventer at folkehøgskolene skal gå i takt, tror jeg forslagsstillere ber om å bli skuffet, og jeg ville være svært bekymret for skoleslaget om vi ser en slik utvikling.

«Men helt, lengst nede i grunnmuren til folkehøgskolene ligger nettopp å invitere inn til en likeverdig samtale om livets og samfunnets muligheter og utfordringer, uten å ha fasiten»

Friheten er en gave under ansvar – som folkehøgskolene har visst å ta. Jeg skulle imidlertid likevel våge å ønske at skolene fremover vil tenke ennå sprekere rundt hvorfor er vi til, hvem inviterer vi til hva og hvordan (både pedagogisk og i lengde). For eksempel synes jeg, og nå vet jeg at jeg gjør mange skoler urett, at mye av selvevalueringsprosessene går på repeat og består i noe fantasiløse spørreskjema, som så oppsummeres ved start, midtveis og ved slutten av skoleåret. Kunne selvevalueringsprosesser være pedagogiske eksperimenter som på andre måter fanger opp og befordrer utvikling?

Jeg har selvfølgelig ingen svar. Men jeg stiller spørsmålet. Og dermed inviterer jeg til en meningsutveksling om skolenes eventuelle hemmende selvpålagte frihetsbegrensning, alltid i det godes tjeneste, om det ikke er av mer .. komfortable grunner…?

NYTT FRA LANDSKAPET

LANDETS ELDSTE KRISTNE FOLKEHØGSKULE, SAGAVOLL, 125 ÅR

På Gvarv ligg landets eldste kristne folkehøgskule, Sagavoll. Den vart etablert på Notodden i 1893, samtidig som lærarskulen såg dagens lys. I 1914 vart skulen flytt til Gvarv.

- Sagavoll er landets eldste kristne folkehøgskule, fortel dagens rektor, Kjersti Versto Roheim.

Ho har akkurat sagt farvel til 120 elevar. Neste årskull er fullt, det var 420 søkarar til dei rundt 125 plassane ved skulen.

Asbjørn Knutsen frå Kviteseid var drivkrafta bak etableringa av skulen. Han har blitt dei kristne folkehøgskulanes far.

Bø blad

SOLENERGI I SOGN EIT NATURLIG STEG I RIKTIG RETNING

Sogndal folkehøgskule arrangerer 28. september seminaret **Solenergi i Sogn - eit naturleg steg i riktig retning.** Seminaret er et av flere spennende tiltak som prosjektet Klimakloke folkehøgskoler har inspirert til. For mer info se **sogndal.fhs.no**

https://www.facebook.com/events/222493808612681/
https://www.facebook.com/events/295370244547427/

SOGNDAL FOLKEHØGSKULE

VIL STARTE FOLKEHØGSKOLE PÅ RØROS

– Det vi venter på nå er bevilgninger fra regjeringen. Vi har forventinger om at de, etter at Venstre kom inn i regjeringen, faktisk blar opp penger, slik at vi kan få sette i gang med en folkehøgskole her på Røros, sier stortingsrepresentant Lars Haltbrekken (SV).

Det har lenge vært jobbet med å få en folkehøgskole på Røros, og Folkehøgskolerådet er positiv til en skole på Røros. Men det trengs oppstartsmidler.

– Trine Skei Grande har vært her tidligere og lovet det, så vi forventer at det kommer penger i statsbudsjettet nå, sier Haltbrekken.

– Vi tror det er veldig nyttig for mange å ta et år på folkehøgskole, men da må også staten komme på banen og sørge for at det er et godt tilbud over hele landet, sier Haltbrekken.

Partikollega og varaordfører i Røros kommune, Bjørn Salvesen, sier det er flere positive aspekter ved å få en folkehøgskole til Røros.

– Røros er en plass hvor mange har lyst til å være, tror vi. En folkehøgskole med rundt 100 elever hvert år, unge voksne, er en tiltrengt tilvekst av det årskullet, sier Salvesen.

– Vi håper også at en god del vil tenke seg å bosette seg her etter å ha vært på Røros et år. Enten med en gang eller senere i livet, legger han til.

Klippet fra Nea radio

NOTERT

LØSARBEIDERSAMFUNNET

Jøss, du er blitt mot løsarbeidersamfunnet…. Men du er jo på høyresida! Dere skal jo være for løsarbeid!

- Det er bare tull. Landene hvor arbeiderne har vært oppsplittet og dårlig betalt, har ikke god konkurransekraft. USA, for eksempel. Landene med høy produktivitet har hatt faste ansettelser som norm. Og små lønnsforskjeller.

Men kapitalister vil da ha løsarbeid?

- Enslige kapitalister er tjent med lavest mulige lønnskostnader. Men det er kortsiktig. Når alle kapitalistene tenker sånn, så sager de over greina de sitter på. Da går det til helvete på sikt.

Du mener kapitalistene i fellesskap har motsatte interesser av hver enkelt kapitalist?

- Ja. Og det sa Marrx også. Haha!

Så …. på samme måte som kapitalen trenger konkurranselovgivning, så trenger de faste ansettelser?

- Ja nettopp! Av hensyn til næringslivet. Og dette prøver vi virkelig å argumentere for i næringslivet.

Elin Ørjasæter i Dagsavisen

Mer enn ord

Foto: Kristine Gausereide Jacobsen (analogt)

Det er den mørke materien som limer universet sammen. Tyngdekreftene fra den usynlige materien holder de store stjernene på plass. Det vi ser er også formet av det vi ikke ser. Slik er det kanskje også med vår verden, at det er alle mellomsituasjonene som får alt til å henge sammen? Vet ikke om det var det Alfred Stieglitz tenkte da han fotograferte, The Steerage (1907), som siden har blitt et ikon på det moderne fotografiet.

Alltid spennende når elevene finner veien forbi det lett synlige og inn rommet bak, men det skal både nysgjerrighet, mot og utholdenhet til for å merke verden.

Peder Pedersen, lærer Foto Lofoten, Lofoten folkehøgskole

LOFOTEN:

ESSENSEN AV NATUR

– Dette er den ultimate folkehøgskolen, i naturen, med naturen og for naturen. Og forbløffende opplevelser hele veien!

Tekst og foto: Brynjar Tollefsen

Odd Arne Sandberg ser ingen grunn til å spare på superlativene når han snakker om Lofotens ville kjøkken. Det er dette som virkelig ligger han på hjertet. For tida er han i femti prosent permisjon fra jobben som friluftslivslærer på Lofoten folkehøgskole for å ivareta lederjobben i Folkeaksjonen oljefritt Lofoten, Vesterålen og Senja, men entusiasmen for vill mat har han med seg uansett. Derfor var det naturlig at han sammen med Ane Mari Willmann fra Vill mat, tok initiativet til kortkurset Lofotens ville kjøkken i juni. Kurset samla både folkehøgskoleansatte og frittstående sankere.

MYE ER IKKE BÆREKRAFTIG

- Det er mulig å la seg fascinere av naturen på mange måter, og alle innfallsvinkler er verdifulle for å bli glad i naturen, verdsette den og forstå at vi har et stort ansvar for å ta vare på omgivelsene våre. Men min tilnærming er først og fremst å lære og kjenne naturen som matkilde.

Odd Arne Sandberg forteller om en langvarig begeistring for å lage mat, om gleden ved å eksperimentere, og altså ved å bruke det som kan høstes i naturen. Og det handler om både urter, sopp, bær og alger.

- Veldig mye av den industrielt produserte maten som selges i butikkene, er ikke bærekraftig. Da gir det mening å bruke av det vi har rundt oss i vill tilstand. Det blir kortreist, sunt og bærekraftig. I tillegg til at det er artig med nye smaker.

Når det gjelder alger, framholder Odd Arne Sandberg at vi i Norge har et fabelaktig utgangspunkt og et stort, uutnytta potensiale.

- Det er dessverre lite tradisjon for bruk av tang og tare i vårt vestlige kjøkken. Der har vi mye å lære hvis vi ser østover. Men mulighetene våre er enorme. Rein kyst, som vi har her, er mangelvare mange andre steder. Det gjelder bare å komme seg ut og ta ressursene i bruk. Selv om bruk av alger er fremmed for de fleste, kan jeg love at det gir rike muligheter hvis man behandler råvarene riktig.

Og det ville kjøkken er midt i blinken for folkehøgskolene, understreker han. Våre elever er i starten av livet, og de er mer og mer matinteresserte. Dersom de blir introdusert for bruk av de nære ressursene, både gjennom skolens kosthold og gjennom uteaktiviteter, er sjansene gode for at de tar kunnskapen med seg på en aktiv måte.

VARMER ET KOKKEHJERTE

Ann Kristin Veum og Maria Jacobsen fra Haugetun folkehøyskole er varmt begeistra etter sitt møte med Lofotens ville kjøkken. De tok turen nordover i sommer for å hente inspirasjon og kunnskap til sitt arbeid med maten på egen skole. I Lofoten møtte de det som bare kan beskrives som en høstlig storm i juni, med tungt regn og ytterst svalende temperaturer, men ingenting skapte riper i lakken for de to.

- Det varmer et kokkehjerte å være med på sånt som dette, sier Ann Kristin Veum. - Å få mere kunnskap om hva som finnes, få være med å sanke og ikke minst lage spennende mat, det er bare rett og slett morsomt, sier hun. Og legger ubeskjedent til at hun var med på den gruppa som laget de beste rettene, tarelasagne og kvalpaccio - det vil si carpaccio av kvalkjøtt.

Kurset gikk over tre dager, med urter som tema i to dager og tang og tare én dag. Det blei lagt stor vekt på å gjøre kursdeltakerne kjent med spiselige arter, og bruke dem i praksis. På den måten blei det lange dager, med rause avslutninger på kveldstid. Fem-seks retter sto på menyen hver dag, og bekrefta hver for seg de rike smaksmulighetene vi tilbys hvis vi tar naturen i bruk.

- Vi kommer nok tilbake med et nytt kurs til våren, og da er det vårt håp at flere folkehøgskoler blir med, sier Odd Arne Sandberg.

- Det ligger til rette for at vårt skoleslag kan ta en tetplass på dette feltet, samtidig som vi har stort utbytte av den kunnskapsformidlinga som følger med.

Ane Mari Willmann og Odd Arne Sandberg er dedikerte sankere og matentusiaster. Det smittet over på kursdeltakerne.

Tarmgrønske høres ikke uten videre bra ut, men er en delikatesse. Ann Kristin Veum fra Haugetun folkehøyskole kjente ikke sorten fra før, men fikk smaken.

– Det er dessverre lite tradisjon for bruk av tang og tare i vårt vestlige kjøkken

KVALPACCIO - CARPACCIO MED KVALKJØTT

- blei en vinner på kortkurset i Lofoten. Det er fortsatt deilig kjøtt av vågekval å få i butikken, og her følger oppskrifta for den som har lyst å prøve seg.

Forrett 4 personer

Vinaigrette:
0,5 dl valnøtter eller harerugfrø
1 ss finhakka mjødurtblad
1 dl rapsolje
1 rødløk
salt og pepper
sitronsaft
1/2 dl almefrø
200 gram kvalkjøtt
parmesan
skvallerkål

Legg almefrø på anretningsfatet, så kjøtt som topping med vinaigrette, parmesan og skvallerkål.

FOTOGRAFI:

MORTEN KROGVOLD – STILLE LYS

Morten Krogvold (f. 1950) er en sterk profil innenfor norsk fotografi. Hans lidenskap for det analoge fotografi og mørkeromsarbeidet skaper grunntonen i hans melankolske og innsiktsfulle blikk på menneskets eksistens i verden. Krogvold fotograferer i en veldig klassisk tradisjon og har gjennom sine utallige workshops og sin karismatiske formidlingsevne fått tusenvis av deltagere til å bli interessert i det fotografiske mediet. Krogvold er også en kulturpersonlighet som i over 40 år har stått sentralt i den norske offentligheten som en sterk pådriver for billedkunstens, musikkens og litteraturens betydning i samfunnet. Han har også samarbeidet og holdt workshops ved flere norske folkehøgskoler.

Krogvold har fotografert en lang rekke kunstnere, forfattere, skuespillere, regissører, dansere og politikere som gjennom sine dedikerte kunstneriske eller politiske ytringer har beveget kulturen eller endret samfunnet. Han har også samarbeidet med flere hjelpeorganisasjoner, deriblant CARE, som i 2004 resulterte i utstillingen Woman Care på Henie Onstad kunstsenter og som senere turnerte til Bangladesh og Pakistan. I 2017 var han i Nepal og fotograferte funksjonshemmede barn i regi av Plan Norge International.

Krogvold har siden 1998 arbeidet med billedserien Rekviem, der han med sort-hvitt fotografiets melankolske dramaturgi viser oss dødens mange ansikter. Motivene har et bredt spenn i tilnærmingen helt fra naturens forgjengelighet til religiøse ritualer hvor lengselen etter det guddommelige er et sentralt tema.

Det var rekordoppslutning på Haugar kunstmuseum i Tønsberg under åpningen av denne utstillingen i mai. Det er en flott retrospektiv presentasjon av Morten Krogvolds arbeider siden 70-tallet. Et besøk anbefales på det varmeste.

Det har blitt produsert en omfattende bok med artikler av Morten Krogvold, Tove Nilsen og utstillingens kurator Tone Lyngstad Nyaas til denne utstillingen.

Utstillingen åpnet 5. mai og varer til 7. oktober.
Haugar Vestfold Kunstmuseum, Tønsberg
www.haugar.com

ØK

Utvider visningstiden
Så langt har hele 13.000 personer sett utstillingen. Krogvolds foto vises derfor helt fram til 25. november på Haugar kunstmuseum.

NY FOLKEHØGSKOLESØKNAD

STAVANGER URBAN FOLKEHØGSKOLE – StUF

En gruppe i Stavanger søker nå Kunnskapsdepartementet om å starte en ny folkehøgskole. De ønsker å være et urbant læringsfellesskap for det grønne skiftet – heter det i den gode og fyldige søknaden. Den er underskrevet av leder for interimstyret, Geir Bakken, og leder for arbeidsgruppen – Sverre Kvam.

De mener den norske folkehøgskolefloraen mangler en skole som tar opp det urbanes utfordringer og muligheter. StUF vil derfor være en folkehøgskole midt i byen. De fysiske bygningene ligger der sentralt i Stavanger, midt i urbane østre bydel.

I søknaden sier de: «Det er en voksende interesse og uro blant unge mennesker for fremtidens klimautfordringer. De unge vet at de er framtiden og at de er her allerede. Siden det er i byene det grønne skiftet og den bærekraftige utviklingen må skje vil StUF svare på dette med en positiv vinkling. Linje-, felles-, og valgfagene vil alle ha et urbant og grønt skifte integrert i undervisningen. Skolen vil også drive pedagogisk entreprenørskap sammen med byens næringsliv og lokale aktører».

ØK

Følgende søknader er kommet inn om å starte folkehøgskole høsten 2019:

Jappe Ippes folkehøgskole (tidl. Tustna folkehøgskole) (2008)
Ørskog folkehøgskole (2012)
Sjunkhatten folkehøgskole (2013)
Eresfjord folkehøgskole (2013)
Goetheskolen, antroposofisk folkehøyskole (2016)
Øyrekka Folkehøgskole (2017)
Røros Folkehøgskole (2017)
Folkehøgskolen Helse AS (2017)
Stavanger Urban Folkehøgskole (2018)
Svalbard folkehøgskole (2018)

SØKER FOR ELLEVTE GANG

Jappe Ippes folkehøgskole i Aure kommune ved Kristiansund søker nå for ellevte gang om å starte opp folkehøgskole. Prosjektleder Sidsel Sæterøy forteller at de hadde tro på godkjenning i 2018, men ble skuffet. Hun etterlyser mer ryddig praksis for hvem som får starte opp.

De profilerer seg som en folkehøgskole med fokus på havrommet, gründervirksomhet og et gjennomgående bærekraftsperspektiv. Dette skal skje i nært samarbeid med næringsliv og FOU-miljøet i området.

Sæterøy understreker at de har nær kontakt med spennende miljøer. Nordvestlandet har for eksempel tre institusjoner som alle har status som nasjonalt senter for ny energi; Tingvold sol- og bioenergisenter, Runde Miljøsenter (bølgekraft) og Smøla vindmøllepark.

Det er ikke snakk om store investeringer som skal til for skolestart. De kan flytte inn i et tidligere ferieanlegg.

Det er Aure kommune som har gitt økonomiske bidrag til folkehøgskoleprosjektet gjennom disse elleve årene.

Øyvind Krabberød

Sidsel Sæterøy. Foto: Øyvind Krabberød

NYE REKTORER I FRILYNT FOLKEHØGSKOLE

TIL LOFOTEN FOLKEHØGSKOLE SOM REKTOR

Jonatan Rask (39) overtok som rektor ved Lofoten folkehøgskole 1. august. Han kommer fra Sverige, har utdanning innen psykologi og pedagogikk, og har de siste årene ledet institusjoner for ungdom med spesielle behov. Jonatan var elev ved Lofoten folkehøgskole i 2001-2002.

Inspektør Erlaug Benjaminsen går av med pensjon 1. august, og sittende rektor, Brynjar Tollefsen, går inn i hennes stilling til også han pensjonerer seg ved nyttår.

TIDLIGERE ELEV TILBAKE SOM REKTOR PÅ SUND

Per Kristian Dotterud overtar etter Tore Haltli som rektor på Sund folkehøgskole. Dotterud er utdannet sosionom og har tidligere jobbet som nestleder på Oslo legevakt, direktør for Likestillingssenteret, generalsekretær i Nei til EU og kommer nå fra jobb som avdelingsleder på en barneverninstitusjon. Han har vært aktiv som skribent og samfunnsdebattant, og sitter nå i kommunestyret for SV på Steinkjer. Dotterud var elev på Sund folkehøgskole i skoleåret 1980-1981, og han ser fram til å tiltre som rektor første september. Det var elleve søkere til stillingen.

TIL FANA MED ERFARING

Tore Haltli (47) forlater Sund folkehøgskole etter ni år i sjefsstolen, han setter kursen sørvest og blir ny rektor på Fana folkehøgskole - etter Kari Birkeland. Haltli forteller at han ser fram til nye utfordringer, og ser et stort potensiale for den tradisjonsrike skolen. Den nye rektoren har lang folkehøgskoleerfaring, mange år som lærer på Toneheim folkehøgskole og som styremedlem i Folkehøgskoleforbundet. Haltli er litteraturviter.

SKAL LEDE SKAP-MANDAL

Hanne Christine Seyffarth-Fuglestveit (33) tar over rektorstillingen på SKAP Kreativ Folkehøyskole. Anne Berit Andøl har vikariert i stillingen, men bytter nå plass med Seyffarth-Fuglestveit. Den nye rektoren var med fra pionérfasen og starten i 2016 – da som assisterende rektor. Hun kommer fra Mandal og har en master i anvendt matematikk. Nå ser hun optimistisk fram mot et nytt skoleår med flere nye ansatte i staben.

TAR OVER MANGER FOLKEHØGSKULE

Rektor ved Manger folkehøgskule, Geir Rydland, har sluttet etter 13 år i lederrollen. Nå går han til grunnskolen og blir rektor ved Ostereidet ungdomsskule. Assisterende rektor siste året, Margaret Sutherland Antrobus (40), tar over som rektor. Hun er vokst opp på Manger og har vært ansatt ved skolen siden 2013. Sutherland har musikk- og lærerbakgrunn og har en mastergrad i musikkvitenskap.

Øyvind Krabberød

OPINIONSUNDERSØKELSE

UNGE VET MER OM FOLKEHØGSKOLE, MEN ER REDDE FOR Å SØKE

En ny spørreundersøkelse blant norske ungdommer viser at de vet mer om folkehøgskole, og er mer positive til skoleslaget vårt, enn for fem år siden. Det er frykt for forandring og for dårlig uttelling som er den største bremsen for å velge skoleslaget vårt.

Av Dorte Birch

Analysebyrået Opinion har laget en større undersøkelse blant norske ungdommer på oppdrag fra folkehøgskolenes informasjonskontorer. Undersøkelsen besto både av spørreundersøkelser, intervjuer med ungdommer i 2. klasse på videregående skole og kontakt i ulike grupper av ungdommer.
De viktigste funnene som spørreundersøkelsen avdekket var disse tre punktene:

1. Unge søker kontroll, trygghet og optimalisering av fremtiden. Dagens unge opplever å ha et vell av valgmuligheter. Samtidig har de stor kunnskap om hvilke risikofaktorer som kan stå i veien for det vellykkede livet de ønsker å oppnå. Dette skaper redsel for å ta risiko og for å velge annerledes. Målet for mange av dagens unge er: trygge rammer.

2. Unge mener at folkehøgskole gir mulighet til forandring og nye impulser. Den overordnede driveren for å vurdere og velge folkehøgskole, er muligheten til forandring. Det handler om muligheten til å ta et steg til siden og ut av produksjonsløpet mot å bli en vellykket borger av AS Norge: andre rutiner, andre innfallsvinkler, nye mennesker, nye impulser.

3. Barrieren mot folkehøgskole er frykt for forandring og dårlig uttelling. Det å velge folkehøgskole betyr å velge et alternativ til det sikreste løpet mot et trygt å vellykket liv i AS Norge. Redselen for ikke å få uttelling, eller å komme bakpå i forhold til «de andre» er viktigste barriere for å velge bort folkehøgskole.

"Målet for mange av dagens unge er: trygge rammer"

REDD FOR Å VELGE FEIL

Mange av de unge opplever at de har så mange valgmuligheter at de blir redd for å velge feil, og så mye kunnskap om potensielle risikofaktorer at man blir opptatt av å redusere risiko og skape trygge rammer for livet.

Derfor velger mange unge gjerne det som er trygt, kjent og velprøvd både når det gjelder jobb og skole. Man tar rett og slett færre sjanser i frykt for å miste kontroll, og føre livet i feil retning fra starten.

«Vi må ta ned frykten for forandring og vise fordelene med det»

Dette er også grunnen til at flere enn noen gang trener og spiser sunt, og at de samtidig drikker mindre alkohol. Det handler om kontroll på kropp, helse, karriere og sosial aksept.

Undersøkelsen viser også at mange er opptatt av tradisjoner, orden i livet og tenker mer langsiktig når det kommer til fremtiden enn tidligere generasjoner.

PRESS FOR Å FÅ PERFEKT LIV

De unge har blitt kalt Generasjon Prestasjon, Flink Pike eller Prosjekt Perfekt. Alt handler om det samme: En søken etter det optimale i de fleste områder av livet, enten det er skoleresultater, den perfekte sommerkroppen eller maksimalt vellykkede ferieopplevelser.

For mange oppleves det som et sterkt og stressende press, men også som en naturlig del av tilværelsen, som de har akseptert som et faktum og er en sterk driver i deres veivalg for fremtiden. Det er derfor viktig for dem å velge både den raskeste og optimale veien i deres karriere og videre liv.

Derfor opplever de unge at det er lite rom for å være kreative og drive med selvrealisering på det personlige eller hobbymessige plan med sine veivalg. Det å prioritere et friår oppfattes av mange som et usikkert valg, som ikke direkte kan linkes opp mot videre suksess for fremtiden, og som i det ekstreme kan være et «sløst bort» år av livet.

AVBREKK ELLER TRYGGHET

Ungdommene står under et krysspress mellom tryggheten ved å gå rett videre på universiteter og høgskoler og det å velge et tiltrengt avbrekk.

Folkehøgskole oppleves av mange som et avbrekk og forbindes derfor med lite trygghet. Når folkehøgskolene i tillegg betyr at man må reise bort fra venner og foreldre, så øker utryggheten.

Samtidig nevner mange ungdommer at de føler de trenger et avbrekk og der kommer folkehøgskolene høyt på listen over trygge valg.

ØKT KJENNSKAP TIL FOLKEHØGSKOLE

Kjennskapen til folkehøgskole hadde økt i forhold til en tilsvarende undersøkelse foretatt for fem år siden. Det er hyggelige tall siden undersøkelsen også viser at ungdommer som kjenner til folkehøgskole er mer positive enn dem som ikke kjenner til folkehøgskole.

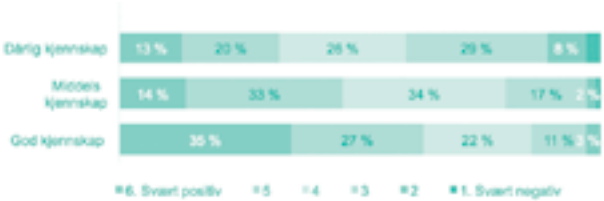

Ungdommer som kjenner til folkehøgskole er vesentlig mer positive til skoleslaget enn dem som ikke kjenner til folkehøgskole. Tallene til venstre er positiv holdning til folkehøgskole, tallene til høyre er negative holdn

HVA BETYR DET FOR FOLKEHØGSKOLENE?

For folkehøgskolene betyr det at vi både må vise fordelene ved avbrekket som folkehøgskolen gir, at man får nye impulser og opplevelser, men også at folkehøgskole ikke bare er et avbrekk, men også et fornuftig valg. Vi må ta ned frykten for forandring og vise fordelene med det.

Vi må også fortsette det gode arbeidet med å øke kjenn-skapen til folkehøgskolene. Flere fornøyde elever betyr flere venner som får høre om opplevelser og læring – og at folkehøgskole ikke er skummelt.

Folkehøgskolene oppleves som et skummelt, men kanskje også et nødvendig avbrekk på veien mot «det perfekte liv»]

ELEGANT SINNE OVER TILSTANDEN I NORSK SKOLE

Kunsten å utmatte ungdom er med sin hyllest til latinskolen et av de mer kuriøse bidragene i norsk skoledebatt.

Egil Børre Johnsen startet med å skrive om sin gamle skole Aars og Voss. Etter hvert vokste prosjektet til å bli en bok om den videregående skolen, med nedslag i latinskolen på 1800-tallet, hans egen skoletid på femtitallet og dagens videregående skole. Det er mye sinne i denne boken, for Johnsen mener vi har gitt slipp på noe viktig i dagens skole.

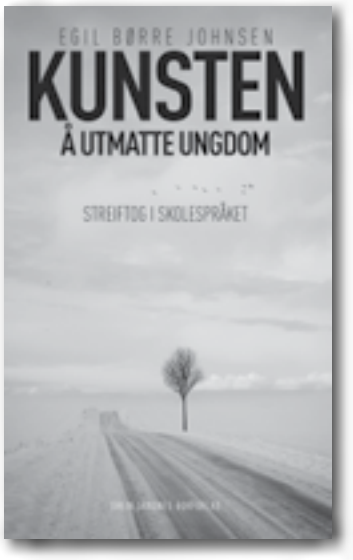

Latinskolen på 1800-tallet var en skole for eliten, og det var en skole som satte dannelse høyt. Når videregående skole ble for alle, så skjedde det i følge Johnsen et skifte: lærernes autoritet ble gradvis svekket, dannelseselementet ble nedtonet og skolen ble fylt til randen av gode intensjoner, noe som kommer til uttrykk gjennom helt urealistiske forventninger til hva elevene skal lære i løpet av noen få år på videregående.

PROBLEMENE I VIDEREGÅENDE SKOLE

Det er mange problemer med den videregående skolen i dag, i følge Johnsen. Skolene brukes som oppbevaringssted for ungdom, og mange som hadde funnet seg bedre til rette andre steder presses inn i videregående skole. Lærerne reduseres til funksjonærer som skal produsere avgangselever. Og ikke minst: det er alt for mye stoff som elevene skal gjennom, noe som fører til overfladisk læring.

Som mange før han, peker Johnsen på at skolen er blitt en slagmark for politiske kamper. Når disse kampene utkjempes så settes pedagogene på sidelinjen. I stedet for å forme skolen etter ønskene til de som kjenner den best er det politikernes markeringsbehov og byråkratenes ønske om måling og kontroll som former utviklingen.

LØSNINGEN PÅ PROBLEMENE

Johnsen mener at løsningen på problemene i videregående skole kan ligge i å vende tilbake til noe av det som vi har forlatt. I stedet for å fylle på med mengder av stoff som skal læres, så må elevene få ro og tid til å øve seg på kjernestoffet. Reformivrige politikere og byråkrater må holde seg unna skolen, slik at tiden til lærerne ikke brukes opp på endeløse endringsprosesser, men heller investeres i elevene.

Han mener også at skolen er blitt for teoretisk innrettet og ønsker seg en skole som har større rom for estetiske fag, håndverk og gymnastikk. Han mener ikke det er noe feil med dagens elever, men hvis vi skal ha et system som legger opp til at alle skal tilbringe ungdomsårene sine i den videregående skole, så må vi legge opp skolen etter dette.

SVAKHETENE MED JOHNSENS ANALYSE

Selv om Johnsen har skrevet en både lesverdig og til tider underholdende bok, så bringer den neppe skoledebatten videre. Han viser fram noen svakheter ved dagens system, men for det første så er dette ting som andre allerede har påpekt og i tillegg så presenterer han egentlig ikke noen nye alternative veier framover.

For oss i folkehøgskolen så er det inspirerende å lese en bok som både vektlegger verdien av allmenndannelse i skolen og ser at den gode læreren er den som både gløder og tviler, men det holder liksom ikke helt når idealet som presenteres er latinskolen på 1800-tallet.

Johnsen skriver at vi må ha feste i fortiden og innsikt i samtiden. Det stemmer at fortiden kan gi oss innsikt i samtiden, men når vi skal skape en skole for framtiden kan ikke blikket være rettet mot fortiden, selv om vi har fotfeste der. Da trenger vi ny pedagogisk tenkning basert i på kunnskap om mennesker, læring og samfunn. Lærerne kjenner både skolen og elevene, og de må stå i bresjen for dette arbeidet.

Tore Haltli, rektor Fana folkehøgskole

Svein Sandnes Bokforlag
Innb. kr 348,-

RELASJONELL LEDELSE

HANS MORTEN SKIVIK

Å lære lederskap i praksis

Mange ledere opplever at det kan være vanskelig å mestre forholdet til egne medarbeidere, overordnede eller kunder på en hensiktsmessig måte. For dem kan innsikt i relasjonell ledelse vise seg å være nøkkelen til å utvikle god og effektiv ledelse i praksis.

Hans Morten Skivik tar utgangspunkt i egne erfaringer som lederutvikler fra privat og offentlig sektor og viser på en personlig måte og gjennom en rekke praktiske eksempler hvordan relasjonell ledelse kan læres og videreutvikles. Sentralt i hans tilnærming står erfaringslæring, praktiske øvelser og utviklingsarbeid knyttet til egen arbeidssituasjon. Han er særlig opptatt av å vise hvordan ledere kan utvikle kompetanse på sentrale relasjonelle områder som kommunikasjon, coaching, motivasjon og teamutvikling.

Gyldendal forlag
Pris: 349,-

FRIHETENS MØDRE

MAGNUS E. MARSDAL

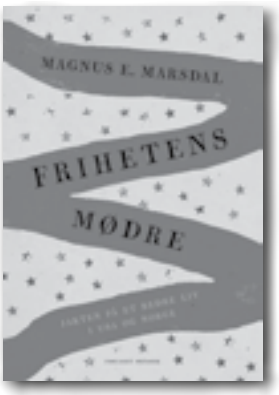

Jakten på et bedre liv i USA og Norge

Barndommen på den forblåste Brasøya på Helgelandskysten knytter et ubrytelig bånd mellom husmannsjentene Sanna og Lina ved inngangen til forrige århundre. Så blir de atskilt av storhavet. Mens Lina emigrerer til Amerika, går søsteren Sanna inn i generasjonen som bygde landet.

Frihetens mødre er en fascinerende beretning om frihet, det mest sentrale begrepet i Vestens politiske kultur. Med utgangspunkt i livet til oldemoren Sanna og søsteren Lina, undersøker Magnus E. Marsdal hvor den individuelle friheten står sterkest: i den norske velferdsstaten eller i Land of the Free?

Hundre år etter at Lina reiste til Amerika, er Norge blitt det forjettede land for hundretusener av mennesker på jakt etter et bedre liv. Hva slags samfunn møter Marsdals vaskehjelp fra Romania? Hvordan ta vare på arven fra de som bygde landet?

Magnus E. Marsdal (f. 1974) er journalist og forfatter av bøker som Tredje venstre (2004), Frp-koden (2007) og Kunnskapsbløffen (2011).

Oktober forlag
Innb. Kr 379,-

NOTERT

MER MENNESKE-TID

Når vi vet at barn og unge i Norge tilbringer mange timer foran skjermen hver dag, er det ikke mer skjerm-tid, men mer menneske-tid elevene trenger. Samvær med omsorgsfulle voksne; øving av lesing, skriving og regning; tid til samtaler og samarbeid, til å være ute i naturen, til å male, musisere, synge, danse, spille teater. Ja, også tid til å kjede seg en gang i blant. For «kjedsomhet er drømmefuglen som ruger ut fantasiens egg», slik filosofen Walter Benjamin uttrykte det. Kreativitet forutsetter en balanse mellom impulser, aktiviteter og ro. Jeg har ofte sagt at læringens hellige treenighet er motivasjon, konsentrasjon og repetisjon. I dag er konsentrasjonen under sterkt press i skolen.

Inge Eidsvåg i Dagbladet

MEHAMN – VED VERDENS ENDE

Kontrasten mellom rikdommen i havet og det karrige landet her nord sluttar ikkje å undre meg. Den andre dagen min i Mehamn leiger eg bil og kjøyrer over fjellet til fiskeværet Gamvik på austsida av halvøya. Vegen går gjennom eit steindaudt månelandskap. Rett utanfor været les eg dette på ei informasjonstavle: «Gamvik ligger i den subarktiske sone og har meteorologisk sett ingen sommer. Naturtypen kalles tundra.» Her har det elvd folk i 10 000 år. Mennesket er ein hardfør art.

Per Anders Todal i Dag og Tid

BITTER BLUES FOR NORGE, VAKKERT SPILT AV KAJ SKAGEN

Kaj Skagens siste bok skal man virkelig ta på alvor, for her er det en forfatter som i vrede og stort alvor trekker linjer i Norges kulturhistorie. Kaj Skagen leste jeg for mange tiår siden da han skrev i tidsskriftet «Arken», mye lest av anarkistisk anløpne folkehøgskoleelever på 1970-tallet. Virkelig furore gjorde Kaj Skagen med debattboka «Bazarovs barn» fra 1983. Her kvestet han ned omtrent hele samtidslitteraturen, og pådrog seg en meget amper og langvarig kulturdebatt. I 2015 kom boka om den unge Rudolf Steiners liv og samtid, ei bok han høstet anerkjennelse for fra mange hold. Jeg vil tro mange i folkehøgskolen kjenner Kaj Skagen også fra hans posisjon som en av de viktigste kommentatorene i ukeavisa «Dag og tid».

Nå er Kaj Skagen her med boka «Norge vårt Norge», med undertittel «Et lands biografi». Vaskeseddelen fra forlaget sier at her prøver Kaj Skagen å nærme seg et svar på hva norsk kultur er. Boka er like opptatt av hva som gikk galt med norsk kultur, hvorfor vi har havnet i en situasjon som ifølge Skagen har gjort at nasjonsbegrepet har blitt utvisket, at nasjonalfølelsen har blitt byttet ut med en diffus og uavklart «tredjeverdenisme», der åndelige verdier har fordampet til fordel for hul og nærsynt materialisme, og der ikke engang kongen i sin verdirelativisme lenger vet hva norsk kultur er.

Det er tre knagger Kaj Skagen henger denne kritikken på, og på alle knaggene henger kulturrelativismen og dens vitenskapelige fetter positivismen. Den første utgaven av kulturrelativismen kom med Georg Brandes som med sin lesing av Kierkegaard fikk Kierkegaard til å framstå som individualismens og selvrealiseringens apostel, men der båndene til kristendommen var kuttet. Bjørnson, Kielland og særlig Hans Jæger ble fanget i denne ulykksalige kulturradikalismen fra Brandes.

«Skagen begår et regulært karakterdrap på Georg Johannesen»

Den neste fasen av kulturradikalismen kom særlig til syne i mellomkrigstida med sin blanding av Marx, Freud og Wilhelm Reich. Det er særlig «Mot Dag» som får svi for dette i Skagens optikk. «Mot Dag» under ledelse av den karismatiske Erling Falk kaller han for en marxist-leninistisk munkeorden. Som medlemmer av denne munkeorden faller derfor dommen hardt over forfatterne Arnulf Øverland, Helge Krog og spesielt Sigurd Hoel. Freudiansk psykoanalyse, marxistisk klasseforståelse og en ufordøyd lesing av sosialantropologene Margaret Mead og Bronislav Malinovski førte til et romantisert frihetsbudskap, misforstått solidaritet med arbeiderklassen, en åpning mot fri seksualitet og fornekting av kristendom.

«Han legger for lite vekt på den faktiske samfunnsbyggeren Grundtvig med andelsbevegelsen og politisk liberalisme»

Den tredje fasen av kulturradikalisme kommer som en bølge etter krigen og kulminerer ifølge Skagen med 1968-oppgjøret. Innflytelsen fra 68-generasjonens intellektuelle lever videre, og preger fortsatt vår egen samtid, mener han. «Bakgrunnen for den kulturelle og seksuelle revolusjonen som nådde massene i vestlige samfunn på slutten av 1960-tallet, var kristendommens fall», skriver Skagen og konstaterer som innledning på kapitlene om norsk etterkrigstid at «kristendommens tid i Norge var over». Oppstarten til den seksuelle frigjøring finner Skagen i Kinsey-rapportene som han mener er en vitenskapelig forfalskning, men som likevel fikk store konsekvenser. Kinsey-rapporten føyde seg inn i det store bildet i etterkrigstida Norge der Arbeiderpartiet hadde reint flertall i nesten to tiår. Her trekker Kaj Skagen tungt på analysene til historieprofessor Jens Arup Seip. Et beinhardt positivistisk vitenskapssyn kombinert med et totalt politisk herredømme, har ført landet inne i en velstandsutvikling som har endt med den bedrøveligheten ifølge Skagen at vi har masse å leve av, men lite å leve for. Arbeiderpartiet førte Norge inn i det vestlig-imperialistiske verdenssystem med et fremmedgjørende og ødeleggende syn på seksualitet, en forduftet nasjonalfølelse,

og med en humanitet i dyp krise.

Underveis gir Kaj Skagen poengterte og morsomme analyser av en lang rekke forfattere: Wergeland, Bjørnson og Hans Jæger av de eldre, Jens Bjørneboe, Agnar Mykle, Dag Solstad og Georg Johannesen av de litt yngre. Jens Bjørneboe er den antroposofiske helten som sviktet fundamentalt, mens Skagen begår et regulært karakterdrap på Georg Johannesen.

«Kaj Skagen er en nasjonal- konservativ metafysiker»

For lesere av Folkehøgskolen er det selvsagt interessant å lese Kaj Skagens analyser av Grundtvig og Christopher Bruun. Skagen plasserer Grundtvig inn i et noe ensidig nasjonalt perspektiv, og han etterlyser derfor den grundtvigske innflytelsen i norsk kulturhistorie. Han skriver godt om hvordan Gisle Johnson og pietismen vendte seg bort fra verden og dermed overlot den til fritenkerne, og han gir gode bilder av Bruun og folkehøgskolen på 1870- 80-tallet. Men han mener at folkehøgskolen ikke har klart å løfte fram den grundtvigske visjonen av kristendom og folkelighet videre, at den grundtvigske tradisjonen sakte ble tynnet ut, og forsvant for godt med den første etterkrigsgenerasjonen. Jeg har nok noen innvendinger mot Kaj Skagens lesing av Grundtvig. Han legger for lite vekt på den faktiske samfunnsbyggeren Grundtvig med andelsbevegelsen og politisk liberalisme, men dyrker Grundtvig først og fremst en som nasjonal filosof.

Jeg mistenker Skagen for ikke å ha lest den Grundtvigforståelse som vi finner hos en Ebbe Kløvdal Reich, Ejvind Larsen eller Ove Korsgaard.

I denne meldinga har hensikten vært å prøve og fortelle hva Skagen prøver å gjøre i boka si. Et alternativ hadde vært gjennom ei bokmelding å polemisere mot synspunktene. Underveis har jeg både moret meg, blitt kraftig provosert, undret meg over interessante synspunkter, men også gitt meg over for en skrivekunst og formuleringsevne på høyeste nivå.

Kaj Skagen er en nasjonal- konservativ metafysiker. Han går i boka til angrep på den industrialisering og teknifisering av samfunnet som ødelegger både livene våre og kloden. Redningen finner han i gjenreising av en kristen metafysisk tradisjon fra Goethe og Grundtvig, han vil revitalisere nasjonalfølelsen og skape et frirom for menneskene uten påtrengende samfunnskrefter.

Arild Mikkelsen

Kaj Skagen
NORGE, VÅRT NORGE
- et lands biografi
Dreyer forlag
Innbundet
Kr 349,-
400 sider

MINNEORD OM FINN SLUMSTRUP

I sommer døde forfatteren, folkehøgskolemannen og grundtvigianeren Finn Slumstrup. Finn Slumstrup var en viden kjent mann i Danmark, han hadde vært kanalsjef i Danmarks radio, informasjonssjef i Dansk Flyktningehjelp, musikkskribent og aktiv samfunnsdebattant til det siste.

For norske folkehøgskolefolk vil Finn Slumstrup bli husket som rektor på Vallekilde Højskole på nesten hele 1970 tallet. Han var i Norge mange ganger, som forfatter og som foredragsholder på møter i Norsk Folkehøgskolelag. Han skrev en artikkel i den essaysamlingen som kom i 1983 som het «Grundtvigs opplysningstanker» som har blitt et slags referansepunkt i samtalen om Grundtvigs pedagogikk, nemlig artikkelen om kjerneverdier hos Grundtvig. Han har skrevet en mengde bøker, de som blir husket best i Norge er nok boka om Jørgen Bukdahl og den lille boka «De to spor», viktige og høyst lesverdig bøker.

Finn Slumstrup var en strålende representant for den brede grundtvigske bevegelse i Danmark. Han kombinerte folkelig engasjement med refleksjon og intellektualitet, og var i tillegg en hyggelig og vennlig mann.

Arild Mikkelsen

FLASKEN – ET ETISK DILEMMA

Hvordan gjør vi elevene i stand til å ta stilling til livets utfordringer?

«To menn er på vei hjem gjennom ørkenene som strekker seg i det uendelige i alle retninger. Mennene er varme, tørste og utmattede, og begge vet at den nærmeste oasen er mange mil unna. En av dem har en flaske med vann. Begge vet at den flasken bare inneholder nok vann til å holde en av dem i live lenge nok til å nå oasen. Hvis han som eier flasken beholder den selv, vil vennen dø. Hvis han som eier flasken gir den bort, vil han dø selv, men vennen vil overleve. Hvis de deler vannet, vil de begge dø.»

Denne lille historien er fra Midtøsten. Spørsmålet ingen har kunnet gi et godt svar på i alle de århundrer historien er blir fortalt, er hvem skal ha vannet? Å være menneske er å være i konstant konflikt. Vi må foreta valg hver dag. Noen ganger er de enkle og små: Skal jeg la det ligge igjen litt god salat til neste mann i lunsjkøen, eller skal jeg ta det som er igjen? Men av og til kan valgene våre få langt mer vidtrekkende konsekvenser: Jeg vet at naboen slår kona sin. Skal jeg melde fra, eller la være å bli innblandet?

Vi har et ansvar som ansatte i folkehøgskolen i å gjøre våre elever litt mer forberedt på livet. En av måtene vi kan gjøre det på, er å snakke med dem og invitere til diskusjoner om små og store dilemmaer. Som for eksempel å prøve å finne et svar på hvem som bør få vannet i flasken? Her er det ingen riktige eller gale svar, og det kan vær frustrerende. Men det gir mange interessante diskusjoner og kan gjøre oss litt klokere og litt mer forberedt på livets utfordringer.

Benedicte Hambro, Ringerike fhs

DANSKE EFTERSKOLER

Om lag 29.000 av danske ungdomsskoleelever velger ett eller to år på en av Danmarks 248 efterskoler.

Ungdommer i Norge som tar folkehøyskole, gjør det vanligvis etter videregående. I Danmark kan de dra på en lignende skole allerede som 14-åringer. Da får de også ungdomsskolevitnemål.

Efterskolen er en skoleform for 14- til 18-åringer i Danmark. Elevene kan ta 8., 9. og 10. klassetrinn ved en efterskole. Skolene er kostskoler, noen har tilbud til dagelever og er opprettet under friskolelovens betingelser.

Beløpet avhenger av skole og av foreldrenes inntekt. Den dyreste efterskolen koster 122.620 danske kroner i året. Den billigste koster 75.850 danske kroner. Elevene får dekket full kost og losji.

Alle elevene får statlig støtte, fra 24.402 til 50.610 danske kroner i året.

Om lag 29.000 danske ungdomsskoleelever velger ett eller to år på en av Danmarks 248 efterskoler. Noen er spesialskoler for elever med lærevansker eller lese- og skrivevansker, de aller fleste er ordinære skoler. De som går på en efterskole, velger det i stedet for vanlig ungdomsskole, eller 10.-klasseskoler, som også er et særdansk tilbud.

Utdanning besøkte to av efterskolene på Jylland, én med fokus på akademiske fag og én for elever som har dysleksi.

Utdanning.no.

VANT AMANDA

Andrea Berntzen vant Amanda for sin innsats i filmen «Utøya 22. juli». Spillefilmdebutanten Andrea Berntzen vant kategorien «Beste kvinnelige skuespiller» for sin innsats i Erik Poppes «Utøya 22. juli» da den nasjonale filmprisen Amanda ble delt ut for 34. gang i Haugesund i helgen.

- Det er en rolle som har krevd mye og preget meg i stor grad, har Bertnzen tidligere uttalt i et intervju med Romerikes Blad, og fortalte også at hun hadde vært veldig spent på om innsatsen hun la ned var god nok under innspillingen.

- Det føles veldig godt å vite at vi har lyktes, sa skuespilleren da det var klart at hun var Amanda-nominert.

Etter innspillingen av «Utøya 22. juli» valgte Andrea Berntzen et år på Romerike folkehøyskole.

Romerikes blad

KALENDER

12. - 14. september 2018	**Informasjonskonferansen 2018** Hotell Thon Arena, Lillestrøm
17. - 18. september 2018	**Kurs for nye tillitsvalgte** (i forkant av tillitsvalgtkonferansen)
18. - 20. september 2018	**Tillitsvalgtkonferansen 2018** Sanner Hotell, Granavollen, Gran
24. september 2018	**Erfaringssamling for skoler med 2.årselever ledertrening** Oslo
8. - 10. oktober 2018	**Trøndermøtet, D2 drøftingsdager** Torshus folkehøgskole
13. - 15. november 2018	**Lederforum i frilynt folkehøgskole inkl. årsmøte i IF 2018** Best Western Oslo Airport hotell, Gardermoen
26. - 27. oktober 2018	**Kurs for skolestyremedlemmer og rektorer** Best Western Karl Johan Hotell, Oslo
2. - 4. januar 2019	**Nordnorsk møte, D1 drøftingsdager** Harstad folkehøgskole
2. januar 2019	**Hordalandsmøtet, D4 drøftingsdager** Bergen
2. – 3. januar 2019	**Rogalandsmøtet, D5 drøftingsdager** Jæren folkehøgskule
3. - 4. januar 2019	**Drøftingsdager i D6** Ringebu folkehøgskole, Ringebu
15. - 17. januar 2019	**Rektormøtet 2019** Grand Hotell Terminus, Bergen
27. – 29. mai 2019	**Landsmøtet 2019 i Folkehøgskoleforbundet** Skogn folkehøgskole

Følg med på "Kalender" på www.frilyntfolkehøgskole.no
for oppdateringer/mer informasjon, påmelding og nye arrangement.

JUBILEUMSTREFF PÅ FOLKEHØGSKOLEN

For 50 år siden møtte 60 spente elever opp og ble ønsket velkommen av rektorparet på Toten folkehøgskole. Forrige helg, 50 år etter, møtte halve elevflokken opp som like spente pensjonister på samme skole. Til og med tre av lærerene deltok. Mange historier ble delt, oppklart og frisket opp, og latteren satt løst. Det ble raskt bestemt at det ikke bør gå mer enn to år til neste treff. De som var elever kom fra både Gjøvik og Toten, hele landet, to fra Island og én fra Danmark. Det var 55 jenter og fem gutter i kullet. Det var to linjer på folkehøgskolen, en for teori og en for praksis.

Toten blad

#FHSliv

- Sleepover reunion var på tide, skriver @marie.stordal om dette herlige bildet! @skognfhs #fhsliv

Titt-tei!
Skolestart om to uker! @nofotaekwondo gleder seg og smiler over #tb til linjefagsturen til #thailand #fhsliv #fhssavn

Er dette ditt klasserom fra høsten av?
På @idrettsskolen bruker de naturen flittig året rundt #fhsliv

Dorte Brich

ERFARINGSUTVEKSLING: MØTEVETT

«Det finnes ingen bedre måte å påvirke og endre en organisasjon på enn å forandre måten den avholder møter på, det er fundamentet i organisasjonen.»

Professor Erik Lerdahl påstår dette i boken Slagkraftige møter. Det er stor grunn til å feste lit til dette utsagnet. Både Utviklings- og driftsmøtet og Lærerrådsmøtet hadde potensiale til å bli mer strukturert. Men - hvordan forandrer vi møter og møtekulturen? Folkehøgskolen utfordret oss på å dele erfaringer og gode verktøy.

På en planleggingsdag i april i år tok vi utgangspunkt i en av prosessøvelsene i boken til Lerdahl: Tidstyver. Alle deltakerne brukte fem minutter hver for seg til å skrive ned «tidstyver» i møtene våre. Så gikk vi runden rundt bordet, og delte punkt for punkt. På tavlen fikk vi da en liste med alle punktene som gjorde møtene våre mindre fruktbare. Gamle og kjente klassikere som å komme presis og forberedt til møtene. Da vi utarbeidet våre egne spilleregler for møtevett, tok vi også med oss noen gode poeng, både fra Lerdahl og dosent Knut Roald ved Høgskulen på Vestlandet.

«Roald peker også på viktigheten av å bevisst hente frem de positive vurderingene før man går løs på de negative»

I boken Kvalitetsvurdering som organisasjonslæring presiserer Roald (i appendikset «Kva kjenneteiknar kunnskapsutviklande møte» s. 223 – 227) forskjellen mellom medbestemming og medskaping. Medskaping innebærer at deltakerne er godt forberedte til å komme med konkrete innspill, og at synspunktene blir lagt frem etter tur. Roald peker også på viktigheten av å bevisst hente frem de positive vurderingene før man går løs på de negative.

Et godt poeng fra Lerdahl er at alle møtedeltakerne har penn og papir. Poenget er at dersom du skriver ned stikkordsmessig det du ønsker å si, så bruker du ikke energien og oppmerksomheten din på å huske på hva du skal si. Du åpner derfor opp for å lytte til den som har ordet. Dermed slipper vi forhåpentligvis «endeløse» diskusjoner der vi stadig vekk gjentar oss selv, fordi ingen hører egentlig etter, på grunn av at vi er opptatt av å huske på hva vi skal si selv….

VERSJON 1.0 AV MØTEVETTREGLENE PÅ VOSS FOLKEHØGSKULE:

- Møt førebudd og presist til oppstart og etter pause
- Møtet skal ha fastsett start- og sluttidspunkt
- Innsendte saker bør ha framlegg til vedtak
- Saklister bør skilje mellom orienteringssaker og diskusjonssaker
- Møteleiar sit på enden av bordet for å ha oversyn
- Noter synspunkt for å halde fokus på saka og for å unngå gjentakingar
- Fokuser på dei positive synspunkta før ein tar opp dei meir negative
- Avgrens bruk av mobiltelefon til pausane
- Lytt aktivt, bidra aktivt, men det er lov å seie «pass» når ordet går rundt
- Før referat med oversyn over ansvar og tidsfristar

Claus Røynesdal
Rektor Voss folkehøgskule

Litteratur:
Roald, Knut: *Kvalitetsvurdering som organisasjonslæring. Når skole og skoleeigar utviklar kunnskap*, Fagbokforlaget 2012
Lerdahl, Erik: *Slagkraftige møter. Større engasjement og bedre resultat.* Fagbokforlaget 2015

SAMMEN OM DE STORE OPPLEVELSENE

På folkehøgskole får elevene muligheten til å oppdage sin store lidenskap, møte sin sjelevenn, vokse til å bli en selvsikker person og ikke minst, oppleve verden!

For oss handler selve reisen om å møte verden. Nye mennesker, nye steder og nye perspektiver. Med et felles mål samt bred kompetanse kan vi sammen skape uforglemmelige opplevelser for elevene!

Dere vet akkurat hva som skal til for å sette sammen en spennende skoletur. Vår jobb er å spare dere for tid ved å ta oss av det praktiske.

Vi burde samarbeide!
Ring oss på 026 33 (menyvalg 2), send en e-post til groups@kilroy.no eller sjekk oss ut på groups.kilroy.no

NOTERT

PÅ ANDRES BEKOSTNING

…. Lessenich viser hvordan det kapitalistiske velstandssamfunnet vi i et land som Norge lever i, er basert på eksistensen av et «utenfor», forstått både fysisk og psykisk. Vårt samfunn har siden krigen - skjønt med historiske linjer til 1800-tallet og til kolonialismen - spesialisert seg på å etablere strukturer som sikrer at de negative effektene av egne handlinger plasseres hos andre, andre steder - herav undertittelen «Eksternaliseringssamfunnet og dets pris». Produksjonen av varer og tjenester vi ønsker å konsumere som del av vår høye levestandard, legges til andre deler av verden for så vidt den innebærer store miljøødeleggelser. Resultatet er en «arbeidsdeling» tuftet på ulikhet i makt: på den ene siden de landene som nyter godt av godene og naturressursene de muliggjøres av, på den andre siden de som er tvunget til å fremskaffe disse godene, uten selv å kunne nyte dem.

Filosof Arne Johan Vetlesen i Klassekampen

STORMVARSEL

Den aktuelle tendensen til «handelskrig» er eit stormvarsel. Det er grunn til å rekne med at den forma for globalisering som kjem ut av dei komande økonomiske stormane, vil vere ganske ulik den noverande nyliberalt globaliserte verdensøkonomien.

Her er verdt å lytte til John Maynard Keynes sitt råd: «Idear, kunnskap, kunst, gjestevennskap – dette fenomenet som ut frå sin natur bør vere internasjonale. Men la varer vere heimeprodserte når det er fornuftig og praktisk muleg, og sjå framfor alt til at finansane i hovedsak er nasjonale.»

Rune Skarstein i Klassekampen

SLÅR ET SLAG FOR KROPPSPOSITIVITET

Tekst: Liv Maren Mæhre Vold, foto: Ida Sommer Steneby og Comfort Ofori

I en hverdag dominert av slanke, solbrune kropper, fitspo, treningsselfies og proteintilskudd, trengs kroppspositivitet mer enn noen gang, mener studentene ved Arbeiderbevegelsens Folkehøgskole Ringsaker.

På tampen av skoleåret, før de oppunder hundre elevene ble spredt hvert til sitt, valgte de å ta et høylytt oppgjør med kroppskravene. Foran resten av elevmassen, tok de et brutalt og ærlig oppgjør med eget og andres kroppssyn. Alle har de negative erfaringer med hvordan medmennesker ser på, og snakker om, kroppene deres.

- Da jeg ble ti år, gikk jeg drastisk opp i vekt. Kroppen min taklet ikke forandringen, jeg fikk strekkmerker på alle mulige steder og ble så flau over det. Det var jo ikke normalt, for ingen andre i klassen hadde det utenom meg, forteller Comfort Ofori, som valgte å skjule seg i store gensere.

- Ingen skulle se magen og valkene mine. Det var det verste som kunne skje, at noen kunne se at jeg var feit. Det ble hovedtemaet under sosiale settinger også, «du må gå ned i vekt». I dag er jeg 20 år, og fortsatt redd for å gå i singlet, sier hun.

LANG VEI TIL AKSEPT

Margrete Ulvøy Renolen hadde heller ikke tenkt over at hennes kropp på noe vis skilte seg ut fra andres, før en kommentar i fjerdeklasse på barneskolen.

- Da var det ei i klassen som sa «Margrethe, du e feit». Fram til den dagen hadde jeg aldri tenkt over at min kropp var noe annerledes enn andre sine, og det er heller ikke noe man skal tenke på i fjerdeklasse. Man skal leke med pokemonkort, ikke bry seg om at man har for stor mage og for store armer. At jeg har for stor kropp, har jeg fått høre helt fram til i dag. Jeg har tenkt at jeg ikke er bra nok, at ingen gutter eller jenter kommer til å like den kroppen her. Jeg har sett meg selv i speilet og tenkt at om jeg skal sette en rød strek over det jeg ikke liker med meg selv, så er det like godt å ta en tusj og fargelegge hele kroppen rød, forteller Margrete. Veien til å akseptere seg selv, har vært lang.

SULTET SEG

- Jeg har prøvd å smile så mye som mulig og se selvsikker ut, men det er vanskelig når du går rundt og hater kroppen din. Jeg gikk i en alder av 14-15-16 år masse ned i vekt på en veldig usunn måte, jeg sultet meg rett og slett. Men jeg ble ikke lykkeligere av det. Det jeg lærte var at du ikke kan gå rundt hele livet og hate kroppen din, da blir livet ganske ille. Jeg skal leve med den kroppen hele livet. Den kan føde barn og utføre mirakler. Den er bygd for å tåle et langt liv, fastslår hun, og mener den eneste måten å bli glad i sin egen kropp på, er å være snill med den.

- Ingen blir glad i kroppen sin av å telle kalorier eller spise salat og knekkebrød til alle måltider. Du blir ikke noe tryggere på deg selv av å se på andre og tenke «slik skal jeg bli».

KJÆRESTEN ØDELA

En av elevene, som av hensyn til familie som ikke kjenner til historien, ønsker å ikke stå fram med navn, vokste opp med tre brødre, og det kunne ofte gå en kule varmt. Men det var kjæresten den gang, som fikk henne til å trekke sitt eget utseende i tvil.

- Hver dag skulle brødrene mine dytte meg i sofaen, slå meg med puter og fortelle meg at jeg var feit. Det var tre gutter med rask forbrenning, og jeg brydde meg ikke så mye om det siden det tross alt var brødrene mine. Da jeg gikk i 10. klasse og fikk min andre kjæreste, var det plutselig han som kalte meg feit. Jeg var like høy som jeg er nå, og 25 kilo lettere enn i dag, sier hun. Det skulle bli starten på flere år med misnøye, angst og spiseforstyrrelser.

SLUTTET Å SPISE

- Det som var verre at han kalte meg feit, var måten han oppfordret meg til å slanke meg på, for han ba meg rett og slett om å slutte å spise. Da jeg ble slapp og sliten av å ikke spise, ble han sur fordi jeg ikke hadde energi til noe. Han ville ikke at andre skulle se at han var sammen med ei tjukk jente. På mitt letteste var jeg 30-35 kilo lettere enn jeg er i dag. Jeg gikk lenge og tenkte at kanskje jeg var tjukk, siden han sa det. I dag ser jeg jo hvor enormt tynn jeg egentlig var den gangen, sier hun, og har en klar oppfordring til andre som opplever press fra kjæreste eller andre om å forandre egen kropp;

GÅ VIDERE

- Leave that bitch! Det jeg kan gjøre nå, er å stå foran speilet og fortelle meg selv at jeg ser fantastisk ut. Det er en utrolig klisje ting å gjøre, men det fungerer. Skulle jeg nå stilt meg foran et speil og telt alle strekkmerkene, er det som å prøve å telle stjerner. Når jeg tror jeg er ferdig ser jeg flere, men jeg elsker hvert eneste ett av strekkmerkene mine. Jeg elsker de store lårene mine, for takket være dem mister jeg ikke mobilen i do. Det tok så mange år å lære meg å bygge en sånn kjærlighet til kroppen sin. Det viktigste er faktisk å elske kroppen din selv, understreker hun.

VIKTIG OGSÅ FOR GUTTA

For David Pedersen var utfordringen at han var for tynn – i alle fall i andres øyne.

- Egentlig har jeg aldri brydd meg så mye om det, men da familien sa jeg så ut som et Holocaust-offer gikk det litt innpå meg. Jeg gikk alltid i hettegenser og joggebukser, aldri i t-skjorte. Folk tar bilder av meg på stranda fordi jeg har så tynne bein, og jeg spiser så mye som jeg klarer. Kroppspositivitet er minst like viktig for gutter, selv om gutter snakker lite om det, mener han.

FRAMSNAKK KROPP

Elevene mener det viktigste er å være bevisst hvordan man snakker til andre.

- Jeg har aldri vært usikker på kroppen min, men jeg har en søster med spiseforstyrrelser hun har utviklet på grunn av bloggere, og en bestevenninne som har sultet seg selv i snart fem år. Man skal ikke skryte av at folk har gått ned i vekt. Jeg har alltid veid det jeg skal veie, BMI'en min har vært innafor normalområdet, og likevel kom helsesøster i 8. klasse og sa at jeg var overvektig, forteller Hanna Irene Hoel Amundsen. Gjengen er samstemte om at lykke ikke kommer av hva man ser i speilet.

- Min lykke kommer ikke av hva andre tenker om meg, eller hva jeg ser i speilet. Dersom jeg skal ha det bra med meg selv, så må jeg trene hjernen min på akkurat det. Jeg begynte å si ting som er bra med meg selv, både utseende og personlighet, hva jeg har oppnådd, hvor utrolig blå øyne jeg egentlig har når sola skinner. Det jeg fort lærte, er at det du sier til deg selv, gjenspeiler seg i speilbildet ditt, avslutter Elise Frafjord Berntsen.

«INGEN BLIR GLAD I KROPPEN SIN AV Å TELLE KALORIER ELLER SPISE SALAT OG KNEKKEBRØD TIL ALLE MÅLTIDER»

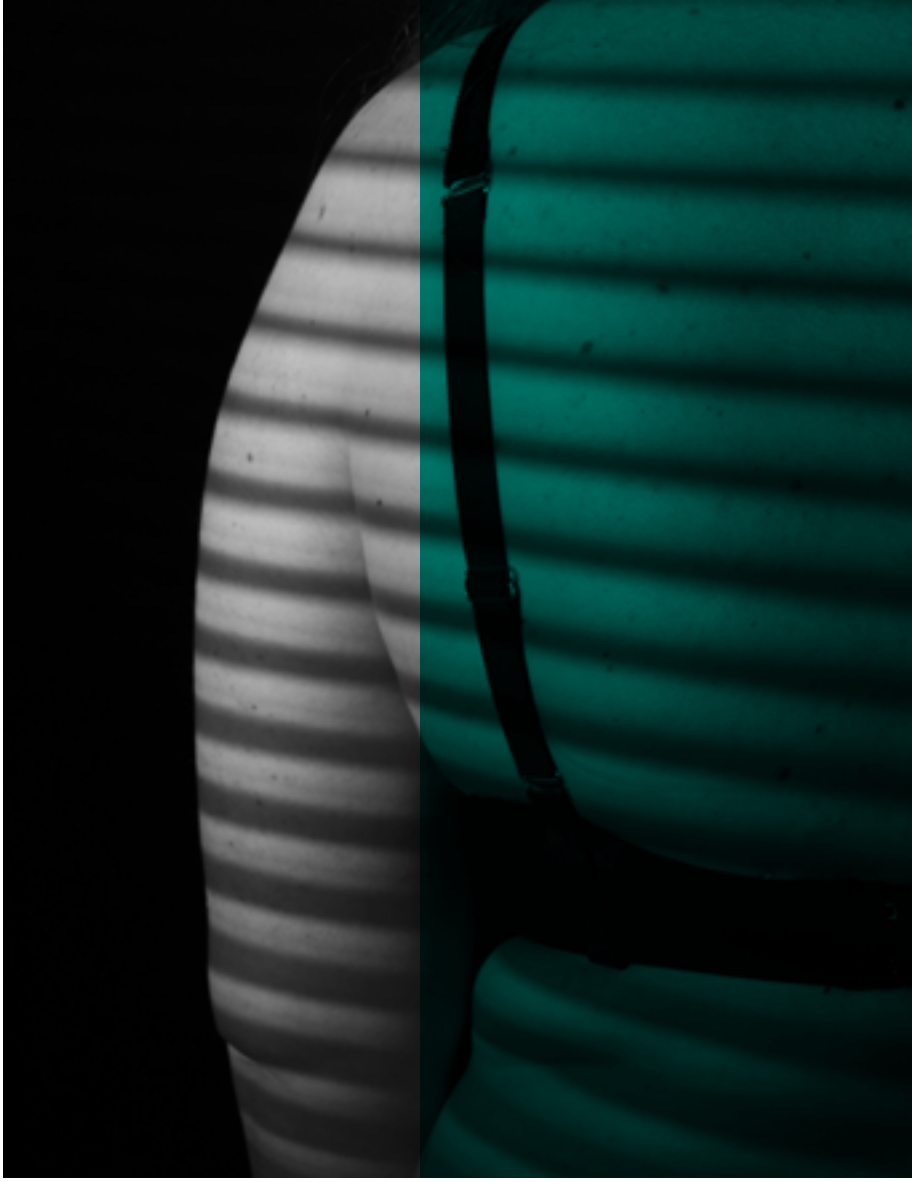

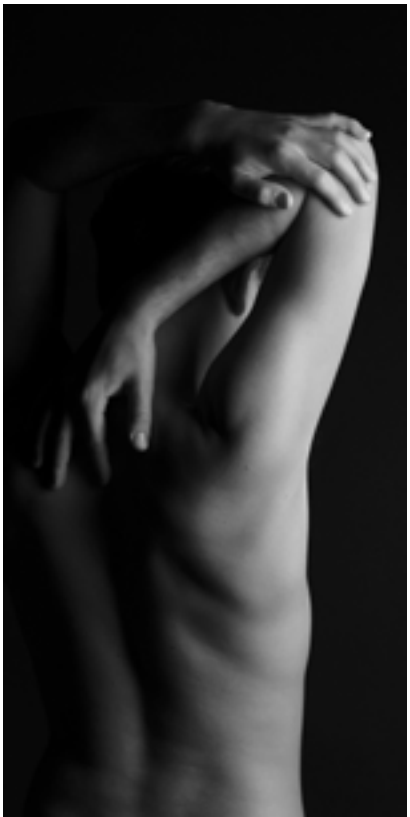

HVAD SKAL VI EGENTLIG MED FOLKEHØJSKOLEN?

- OM FOLKEHØGSKOLENS PÆDAGOGISKE OG POLITISKE OPGAVE:

Af Leo Komischke-Konnerup

I manuskriptet til bogen *Det abstrakte samfund* fra 1979 kritiserer den senere og mangeårige forstander for Askov Højskole - Hans Henningsen (1928-2013) - samfundet for at være i færd med at blive stadig mere abstrakt og derfor også stadig mere uvirkeligt og umenneskeligt. Han slutter bogen med at gøre opmærksom på at Folkehøjskolen og folkeoplysningen generelt må forstå sig selv og sin opgave på baggrund af denne udvikling. Bogen blev dengang afvist af et førende dansk forlag med den begrundelse at den var irrelevant og uden interesse for den offentlige debat. Imidlertid viser den aktuelle samfundsudvikling på sørgeligste vis at Henningsens næsten 40 år gamle kritik var af næsten profetisk karakter. Hans kritik af den pragmatiske fremskridtsoptimisme som markant prægede datiden viser sig at være ganske aktuel og relevant – også i vores tid.

Som dengang oplever vi i nutiden stærke og magtfulde kræfter, der ihærdigt forsøger at reducere politik, videnskab, uddannelse, økonomi og sundhed til et spørgsmål om at udvikle og anvende den rette ekspertise, den rette styring og den rette teknik i troen på, at vi på den måde vil kunne løse samfundets problemer og derved frigøre mennesket gennem en fornuftig planlægning, der hviler på især samfundsvidenskabelige, medicinske og psykologiske indsigter og erkendelser af, hvad der virker, hvad der fungerer.

DET MENNESKELIGE FORTRÆNGES

Her gøres virkeligheden til det, der virker og menneskets liv forstås og håndteres som en funktion af biologi, opvækst og samfundets økonomiske indretning. Derfor handler nutidens politik mest af alt om at reformere og udforme samfundets institutioner således at det enkelte menneskes liv - og den fælles menneskelige praksis som dette liv altid er indfældet i – ordnes, planlægges og styres i overensstemmelse med, hvad der politisk, videnskabeligt, administrativt og økonomisk anses som fornuftigt og lønsomt for den enkelte, for samfundet, for økonomien, for miljøet, for fremtiden. Denne reformbevægelse kan ikke tages som udtryk for ond vilje men er tværtimod udtryk for de allerbedste hensigter: at tage vare på og drage omsorg for at hvert menneskes liv leves som et velordnet og lykkeligt liv ved at minimere de skygger og personlige lidelser i form af sygdom, nød og de mange andre former for krise som altid knytter sig til menneskets praktiske og fælles liv gennem fornuftig planlægning og styring af dette liv. Resultatet af en sådan reformbevægelse er imidlertid at menneskets praktiske, fælles og ansvarlige liv erstattes af statsborgerens velordnede, tilpassede og kontrollerede liv.

Det menneskelige og det folkelige blik fortrænges og forsvinder som grundlag for samfundets udvikling til fordel for rent analytiske og videnskabelige perspektiver på mennesket og dets praktiske og fælles liv. Det var – i store træk - en sådan kritik Henningsen fremførte for snart mange år siden og som dengang blev afvist som irrelevant og uden forståelse for samfundet.

PROTESTEN MOD U-MENNESKELIGEHED

At Henningsens kritik var rigtig kan man i dag uden videre overbevise sig om ved eksempelvis at betragte udviklingen på skole- og uddannelsesområdet. Et område der vel må betragtes som et af de vigtigste områder for både den enkelte og samfundets hele liv og hvis hele udformning og udvikling derfor også må antages at kunne fortælle os noget betydningsfuldt om den måde, hvorpå vi forstår samfundet og den enkelte. Hvis man derfor følger med i den aktuelle danske skole- og uddannelsespolitiske debat og betragter de mange politisk-økonomiske reformer, der ruller hen over det danske skole- og uddannelsesområde i disse år, så bliver det da også næsten ulideligt tydeligt, at vi er nået ganske meget længere ad den vej, der fører til det abstrakte, uvirkelige og umenneskelige samfund som Henningsen uden held og for så mange år siden forudså og advarede imod.

Ved hjælp af en skole- og uddannelsespolitik, der ikke længere for alvor kan betegnes som en politisk praksis, men mere må betegnes som et planøkonomisk og teknokratisk forsøg på styring af samfundets udvikling gennem den måde, hvorpå skole- og uddannelsessystemet tænkes og udformes, er vi i aktuel dansk sammenhæng tættere på målet for denne planøkonomiske og teknokratiske reformbevægelse end nogensinde før. En reformbevægelse der er blevet godt hjulpet på vej af især de dele af uddannelsesvidenskaben, der måske nok føler sig forpligtet på et begreb om oplysning, men som ikke længere lader til at forbinde denne oplysning med et begreb om menneskelivet som et selvbestemmende og helt liv, der bindes sammen af et fælles ansvar for dette liv. Et liv som netop ikke leves af sig selv og som derfor hverken kan forudsiges eller forudbestemmes, men som i stedet må leves som et menneskeligt liv - i ansvaret for hinanden og på godt og ondt. I den forstand er menneskelivet en opgave hvis løsning hvert enkelt menneske altid er stillet overfor at skulle eksperimentere og kæmpe med.

"DET MENNESKELIGE OG DET FOLKELIGE BLIK FORTRÆNGES"

FOLKEELIG SKOLE

Samtidig er det en opgave som hverken kan løses af den enkelte alene eller én gang for alle. Netop denne opgave må bestandigt forsøges løst uden udsigt til en endelig løsning – men aldrig alene, for netop den opgave er vi fælles om, den er almen og grundlæggende for menneskets liv. Menneske for menneske og generation efter generation må forsøget på at leve og handle som menneske gentages på ny – på godt og ondt.

Jeg er enig med Henningsen i at det er på denne baggrund at man må forstå Folkehøjskolens opgave – også i dag. Hvis nemlig Folkehøjskolen fortsat skal kunne forstås som en folkelig skole, da må den altid klart og tydeligt være på menneskets side og vedkende sig ansvaret for at mennesker har mulighed for at leve og handle som mennesker, altså mulighed for at leve og handle menneskeligt. Ikke som en teoretisk mulighed, ikke som en abstraktion men som en helt reel og konkret mulighed. Ikke blot for en særlig udvalgt skare men for alle mennesker – også dem uden for højskolens egen tryllekreds og derfor også for dem, der aldrig sætter deres ben på en højskole.

I den forstand er Folkehøjskolen til for alle som en menneskeskole, der ikke blot underviser i det ene eller andet interesseområde men som også altid har pligt til at bruge sin frihed til offentligt at protestere mod enhver form for umenneskelighed, hvor end en sådan umenneskelighed træder frem og viser sig i den måde, hvorpå vi indretter og ordner vore fælles liv sammen. Som Folkehøjskole kan højskolen ikke være tavs overfor tegn på umenneskelighed – hverken i skole og uddannelse, i politik, i religion, i økonomi, i sundhed eller i videnskaben.

FOLKEHØJSKOLENS OPGAVE: ALTID AT VÆRE PÅ MENNESKELIVETS SIDE

I den forstand kan man sige at Folkehøjskolen ikke blot har en pædagogisk opgave men også altid en politisk opgave. Denne politiske opgave må imidlertid ikke forstås ud fra et snævert begreb om politik. Folkehøjskolens politiske opgave er ikke forankret i den ene eller anden partipolitiske forestillingsverden men i et begreb om folkelighed.

Som jeg ser det, må Folkehøjskolens politiske opgave forstås i den brede og folkelige betydning som den danske højskolemand Hal Koch beskriver det i sin lille bog Dagen og Vejen fra 1942. Her forstås det politiske som det folkelige. Som dengang har vi også i dag svært ved begrebet folkelighed fordi det er et mangetydigt begreb som historisk set ofte har været anvendt som betegnelse for populære, men stærkt forenklede, letkøbte, underlødige eller fordomsfulde politiske synspunkter – eller som betegnelse for en populær men overfladisk, ligegyldig, tandløs og måske endda fordummende underholdning.

Hos Hal Koch bliver det folkelige anvendt som betegnelse for det ansvar hvert enkelt menneske har for at bidrage til løsningen af de fælles problemer, der knytter sig til menneskelivet som et praktisk og fælles liv. Set på den måde er det folkelige noget alment, der forbinder mennesker og derfor stiller hvert enkelt menneske overfor et ansvar som man ikke kan sige sig fri for. Her knyttes altså folkelighedsbegrebet til noget alment menneskeligt som gælder på tværs af alle mulige individuelle og kulturelle forskelligheder. Ikke for at ophæve og opløse disse individuelle og kulturelle forskelligheder, men netop for at sikre hvert enkelt menneskes frihed og mulighed for også at være forskellig fra andre, for at være selvbestemmende på en sådan måde at man ikke frarøver andre denne mulighed men i stedet bidrager til at også andre kan leve som mennesker.

PLIGTEN TIL AT MEDVIRKE

Det folkelige handler således om det fælles ansvar for et menneskeligt samfund, hvor hvert enkelt menneske har friheden til frit og ansvarligt – livet igennem - at bestemme sig selv fx politisk, religiøst, kunstnerisk pædagogisk, etisk eller økonomisk.

Det folkelige peger således ikke blot på retten til at være et frit menneske men også på pligten til at medvirke og tage ansvar for den andens og de andres frihed til at være selvbestemmende mennesker. Når højskolen vedkender sig den opgave at oplyse om dette fælles og livslange ansvar for et menneskeligt liv – hvad enten det sker gennem fx pædagogisk praksis, religiøs praksis, kunstnerisk praksis eller anden menneskelig praksis – da kan denne skole med rette betegnes som en Folkehøjskole: En skole som er sat i verden for at være på menneskets side og derfor også med pligt til at bruge sin frihed på at protestere når mulighederne for at blive og være menneske begrænses eller på anden vis forkrøbles.

Derfor står Folkehøjskolen altid lige midt i samfundet som en dannelsesinstitution, der er forpligtet på – både pædagogisk og politisk - at medvirke til at dette samfund bliver stadig mere menneskeligt og folkeligt. I en tid hvor begrebet folkelighed beklageligvis stadig mere anvendes til at begrunde forskellige former for eksklusion af mennesker har Folkehøjskolen derfor også en helt afgørende og påtrængende aktuel politisk og pædagogiskopgave i at erobre folkelighedsbegrebet tilbage og gengive det sit egentlige indhold: Altid at være på menneskelivets side!

Anvendt litteratur:
Henningsen, H. (2015/1979). Det abstrakte samfund. Askov: Forlaget Nyt Askov.
Koch, H. (1942). Dagen og Vejen. København: Westermann
Komischke-Konnerup, L. (2013). Protesten fra Askov – et kort pædagogisk og politisk efterskrift. Valentin Jensen, I. B. & Komischke-Konnerup (red.) (2013). Pædagogisk protest – 12 glemte pædagogiske artikler af Knud Hansen. Askov: Forlaget Nyt Askov.

Komischke-Konnerup, L. (2015). Folkehøjskolen – midt i samfundet! I: Rahbek, R. K. & Møller, J. Højskolepædagogik: En fortælling om livsoplysning i praksis. Aarhus: Klim.

Leo Komischke-Konnerup er sjefskonsulent og ph.d.-stipendiat ved University College Syddanmark. Han er ekspert på frie skoler og ungdomsutdannelser og har arbeidet med disse skolenes allmenpedagogiske og politiske problemstillinger gjennem mer enn ti år.

NOTERT

HATET GJEV MEG KRAFT

I dokumentarfilmane Jihad: Hellige krigere (2015) og I møte med fienden (2017) møter Deeyah Kahn (Depika) menneska ho frykta mest: Mørkhuda menn med skjegg og kvite, agressive rasistar. Som tilskodar slår det meg kor venleg Deeyah er. Ho møter desse mennene som menneske. Ein godt vaksen nynazist, Brian Culpepper, forlét NSM (National Socialist Movement) etter å ha blitt kjend med Deeyah gjennom filminga.

- Er det dialog som er krafta bak dette?

- Det er menneskeleg kommunikasjon som er krafta. Ofte fungerer ikkje dialog på grunn av at partane er så påståelege. Då forsterkar han berre standpunkta til den andre sida.

Deeyah Kahn i Dag og Tid

VENSTRESIDA SVIKTER

Venstresida har de siste tiårene byttet ut velgere; fra dem med lav utdanning og inntekt til høyt utdannede, ifølge Thomas Pikettys nye forskning. Han mener omfordeling i større grad må skje over landegrenser.

- Venstresida har latt de fattige i stikken. Utviklingen i stemmegivning i USA, Frankrike og Storbritannia har gått fra et klassebasert system på 50- og 60-tallet, til et «multielitesystem» i dag. Jeg sier ikke at de er onde mennesker som gjerne ønsker å svikte de fattige. Jeg påpeker bare at mens det har vært en utdannelsesmessig ekspansjon, hvor flere og flere mennesker har kommet inn på universitetene, har venstresida gradvis begynt å jobbe for dem med høyest utdannelse, mens de har begynt å se litt ned på dem som ikke klarer seg så bra i utdannelsessystemet, sier Thomas Piketty

Klassekampen

SVAR PÅ PROFESSOR KNUT AUKRUST´S INNSPILL I FOLKEHØGSKOLEN 3 2018

CHRISTOPHER BRUUN PÅ NYTT

Portrettet av Christopher Bruun har mange streker. Mannen er en viktig del av norsk folkehøgskolehistorie, og det er positivt og interessant både at navnet hans dukker opp i dagens debatt, at nye streker tegnes, og at nyanser strekes opp I en kommentar i siste nummer av Folkehøgskolen kommer professor Knut Aukrust med noen nye perspektiver på den gamle kjempen Christopher Bruun.

Fortellinga om Christopher Bruun i frilynt folkehøgskole har i alt vesentlig kretset om opprettelsen av Vonheim og om arven fra Vonheim, deretter om den langvarige innflytelsen fra foredragene i Kristiania som ble samlet og utgitt i boka Folkelige Grundtanker. Til den samme fortellinga hører Bruuns kamp mot Bjørnsons fritenkeri, at Vonheim måtte stenge for godt i 1896, og at Bruun deretter ble prest i Kristiania, i Johannes menighet. Knut Aukrusts kommentar griper fatt i en annen ende, nemlig Bruuns virke som prest i Kristiania, og særlig hans holdning til arbeiderklassen. Knut Aukrust hevder at Bruun ikke ble stående fast i et romantisk syn der bønder og bondesak var det viktigste, men at han tok inn over seg industriarbeiderklassens nye tanker, at han «støttet sosialismens tanker om utjevning» og at hos Bruun måtte «pastoralt landskap og bonderomantikk vike for realitetene til arbeiderklassen i Vika».

Dette er interessante perspektiver. Den franske forskeren Erica Simon hevdet også at Bruun ikke kunne presses sømløst inn i romantikkens syn i og med at han ikke bare skrev om folket og det folkelige, men også ville leve og arbeide på folkelig vis gjennom arbeidet på Vonheim. Kanskje er det dette Knut Aukrust har funnet igjen i Bruuns holdning til arbeiderklassen i Kristiania i årene under første verdenskrig. Det er likevel trekk i Bruuns tenkning som på noen områder ikke helt passer inn i arbeiderklassens tenking på denne tida. Forklaringen kan være at Bruun, som folkehøgskolens folk for øvrig den gang, så på arbeiderklassens kår i byene først og fremst som et sosialt problem som burde finne en løsning, men som likevel ikke identifiserte seg med arbeiderklassens ideolog i dypere forstand, men det er altså her Knut Aukrust skjærer gjennom ved å hevde at Bruun faktisk tok inn over seg sosialismen som ideologi.

Christopher Bruun hadde sine hovedtanker fra Søren Kierkegaard. Bruun ble aldri skikkelig påvirket av Grundtvig, han forble en idealist og moralist, og i sitt skolearbeid på Vonheim var han mer opptatt av oppdragelse enn av opplysning. Flere historikere har plassert Christopher Bruun inn i den såkalte to-kulturtanken som handler om at det norske folket skulle gjenfødes etter dansketida, og at det var folket, det vil si bøndene og bondeklassen som kunne være subjekt i den gjenfødelsen. Både Anders Skrondal i sine bøker om grundtvigianismen i Norge og professor Øystein Sørensen i boka *Jakten på det norske* hevder dette.
I et slikt perspektiv er Bruun en ektefødt romantiker. Han langer ofte ut mot materialismen i byene, mot det urbane livet, mot det han kaller oversivilisasjon, mangel på kroppsarbeid og mangel på et liv i pakt med naturen, helt i tråd med for eksempel Rousseau sine tanker. Knut Aukrust peker på at Bruun forlot dette synet til fordel for sosialistiske tanker. Her brenner virkelig tampen! Dette er spennende.

I boka *Da kulturen kom til Norge* hevder Brit Berggren at Bruuns tanker må sees i lys av et antropologisk kulturbegrep. Hun skiller ut tre perspektiver i Bruuns idéverden:

- Han ville bygge bru mellom de sosiale klassene i samfunnet
- Han arbeidet for forsoning mellom ånd og hånd på det økonomiske området
- Han ønsket å forene kristendom med en slags norrøn heltedyrking for fedrelandets skyld.

De to første punktene kan være bakgrunn for at Bruun kunne ta inn over seg arbeiderklassens elendige kår i Kristiania, og til og med i en viss forstand solidarisere seg med deres kamp. Flere momenter gjør det likevel vanskelig å tenke seg at Bruun faktisk ble ideologisk sosialist. Med bakgrunn i sin lesing av Kierkegaard var nok Bruun en individualistisk tenker som ville ha problemer med den kollektivistiske klassetenkinga i sosialismen ville jeg tro. Rune Slagstad omtaler i boka *De nasjonale strateger* Bruun som en som var preget av «den Herderske forestilling om å finne seg selv, om det autentiske som noe som ikke er gitt, men som må frembringes».

Bruun hadde også et historiesyn som la stor vekt på sterke og mektige menn som viktig historieskapende kraft. Han hadde et individualistisk syn og så enkeltindivider mer enn det kollektive som historiens drivkrefter. Klassekamp, kamp for kortere arbeidstid og bedre levestandard kunne nok også komme i konflikt med hans syn på hardt kroppsarbeid som foredlende for mennesket. Han ga klare uttrykk for sitt negative syn på materialisme og det han kalte bløtaktighet. Om han forlot sitt romantiske syn på bønder og bondesamfunnet ville vel likevel sosialismens forakt for tradisjonell fedrelandskjærlighet også falle ham tungt for brystet.

Knut Aukrust skal ha takk for å ha rettet søkelyset mot et interessant punkt hos Christopher Bruun. Det er ingen tvil om at Bruun var opptatt av sosial rettferdighet, han var sterkt kritisk til husmannsvesenet, og fra sin plass som prest i Johanneskirken tok han helt klart inn over seg den sosiale nød og den urettferdighet han så i Vika Om han tok steget ned fra prekestolen og meldte seg inn i arbeiderklassens demonstrasjonstog er jeg fortsatt tvilende til. Det er i alle fall ingen grunn til å tro at han klarte å fylle kirken med radikal arbeiderungdom, men du verden. Det hadde vært flott!

Arild Mikkelsen

SVAR TIL ARILD MIKKELSENS INNSPILL

CHRISTOPHER BRUUN ATTER EN GANG

Takk til Arild Mikkelsen og hans kommentar til mitt innlegg. Jeg følger langt på vei hans tankegang, også i ønske om at Bruun kunne ha fylt Johanneskirken med radikal arbeiderungdom. Men det gjorde han altså ikke.

La meg prøve på en foreløpig oppsummering. Bruuns selvforståelse var ikke primært knyttet til folkehøyskolen, han ville gjøre noe mer og noe annet enn å undervise bønder og spise vassgraut og sur mjølk til kveld. Folkehøyeskoleflokken har ensidig hegnet om heltebildet av Bruun hentet direkte fra Dybbøl til Nord-Gudbrandsdalen. Men for Bruun var det ikke et blivende sted. Han vil ut av skolen, han vil gjøre noe mer. Vennene likte det ikke, verken i samtid eller ettertid. Men de har visst det hele tiden, det bare stemmer ikke overens med det bilde de har ønsket å skape av Bruun som folkehøyskolens mann.

Etter 1905 ga han flere ganger både offentlig og privat, uttrykk for hvordan hans tidligere verdensbilde sakte, men sikkert måtte vike plassen for den sosiale virkelighet som omgav han i hovedstaden. Med utgangspunkt i Grundtvigs sosiale appell og ved hjelp av hans personellkapellan Halfdan Wexelsen Freihow (med bakgrunn i de frilynte ungdomslaga) skjer det en åpning i forhold til arbeiderbevegelsen. Det er Wexelsen Freihow som tar initiativet til å møte ungsosialister i Johanneskirken, og som gjør at Bruun for alvor tar til ordet for et oppgjør med kapitalismens negative konsekvenser. Bruun ble selvsagt ikke sosialist, og han var særlig skeptisk til dens ateisme. Det er først og fremst utjamningstanken som han betoner. Slik kunne sosialismen sees som en realisering av Guds plan i historien. I 1918 skriver han til venner om nødvendigheten av en samfunnsordning som «yder Arbeiderne mere rettferdighet». Ja han er til og med positiv til Sovjetstaten, og dens fredspolitikk i forhold til verdenskrigen: «Mon det virkelig skulde blive Bolsjevikerne som blir Fredens Engler?» spør han i 1918.

Slik overrasker Bruun på mange felt. Jeg gikk løs på Christopher Bruuns virksomhet i Johanneskirken som student. Dagens aktualisering av hans mangslungne innsats stimulerer til videre undersøkelser, og jeg har begynt å leke med tanken på å skrive en ny biografi om den sammensatte Christopher Bruun. Takk atter en gang til Arild Mikkelsen og magasinet Folkehøgskolen som har gitt meg det nødvendige puffet.

Knut Aukrust, professor i kulturhistorie - UIO

«HAN VIL UT AV SKOLEN, HAN VIL GJØRE NOE MER. VENNENE LIKTE DET IKKE, VERKEN I SAMTID ELLER ETTERTID».

NOTERT

HADIA TAJIK

- Vet du at vi har truffet hverandre før?
- Nei? Har vi truffet hverandre før?

Hadia Tajjik hever øyebrynene.

Det er 18 år siden. Dagbladet hadde fulgt Norges mest omtalte forfatter Ari Behn til et skrivekurs for minoritetsungdom. Behn hadde nettopp gitt ut novellesamlingen «Trist som faen», fått terningkast seks i VG og tatovert sekseren på overarmen. Da første del av kurset var over og alle hadde gått til lunsj, kom en sped og lavmælt 16-åring med rogalandsdialekt bort til oss. Hun så på Ari Behn med store, brune øyne.

«Hei», sa hun. «jeg vil gjerne ha autografen din.»
«Å vil du det?, sa en opprømt Ari Behn.
«Ja jeg skal henge den opp på veggen hjemme.»
«Å skal du det?», sa Behn.
«Ja. Og så vil jeg gjerne se tatoveringen din. Og ta et bilde av den.»

Ari Behn ble forfjamset, men han ble åpenbart stolt også. Han begynte å kneppe opp skjorta, han var rød i kinnene. Jenta så rolig på han. Og da Behn sto der, avkledd og forlegen, i bare helsetrøya, med den tatoverte terningen vendt mot henne, nikket hun og sa: «Jeg har lest boka. Jeg ville gitt den terningkast fire.»

Magasinet Dagbladet

SAMVÆR I FOLKEHØGSKOLEN

Debatten rundt elevsamvær og sosialpedagogikk viser at det er behov for å gå opp noen grenseganger rundt hva sosialpedagogisk arbeid er. Krognes, Simble og Vinje viser i forrige nummer to mulige blindveier som debatten kan gå i. Krognes sier at elevsamvær alltid skal ha en sosialpedagogisk funksjon, mens Simble og Vinje sier at en del av definisjonen på sosialpedagogisk arbeid er at det utføres av pedagogisk personale og at lignende arbeid som utføres av andre yrkesgrupper bør kalles elevsamvær.

For å få debatten inn på et mer fruktbart spor, så foreslår jeg at vi ser nærmere på hva samvær i folkehøgskolen kan være.

SAMVÆRETS POTENSIALE

Dannelse i folkehøgskolen handler om å bli et ansvarlig menneske i fellesskap med andre. Derfor blir det pedagogiske potensialet som ligger i samværet med elevene verdifullt for oss som jobber i skoleslaget.

Lærerne har en enorm betydning for hvordan samvær og samtaleformer utvikles på folkehøgskolen. Tilbakemeldingene fra elevene forteller oss at lærerne er svært viktige både for hvordan elevene opplever skolen og hvilket utbytte de får av folkehøgskoleåret. Møtene og samværet med andre ansatte har nok også mye å si for elevenes utbytte av skoleåret. Alle er tjent med at skolen har et personale som er samkjørt og har en felles holdning til hvordan vi møter elevene.

Vi har ulike typer samvær med elevene i løpet av skoleåret. Mye av samværet på folkehøgskolen er pedagogisk tilrettelagt (for eksempel undervisning, turer, internatliv, praktiske oppgaver), mens andre typer samvær ikke har et pedagogisk siktemål.

DIMENSJONER VED SAMVÆRET

I heftet «Samværets betydning på højskolen» (utgitt av FFD i 2012) bruker de en modell med fire overlappende dimensjoner ved samværet.

1. **Undervisende samvær** har faglige emner som omdreiningspunkt. Det skjer ikke kun i undervisningstiden, men samværet har et klart faglig innhold
2. **Perspektiverende samvær** setter livet på folkehøgskolen i sammenheng med resten av livet. Dette kan for eksempel være veiledningssamtaler eller uformelle samtaler rundt hva elevene skal gjøre etter folkehøgskolen, tidligere opplevelser m.m.
3. **Strukturerende samvær** er rutinepreget og gjentagende. Eksempler på dette kan være felles måltider, morgensamlinger, undervisning og andre faste gjøremål som gir form på hverdagen i folkehøgskolen
4. **Spontant samvær** oppstår uten at verken elever eller lærere har tilrettelagt for det, og har som regel ikke noen spesiell hensikt. Det spontane samværet kan bidra både til å understøtte og utfordre de andre dimensjonene ved samværet. En av fordelene med internatskolen er at vi har tid og rom til å dyrke det spontane samværet, uten at det oppleves som å kaste bort tiden

Samværet kan selvsagt være både undervisende, perspektiverende, strukturerende og spontant på en gang – dimensjonene overlapper hverandre.

STIPENDIATENE – ELEFANTEN I ROMMET?

Mon tro om ikke Krognes har rett når han avslutter sitt innlegg med en kraftsalve mot stipendiatene? Er det egentlig den utstrakte bruken av stipendiater som gjør at hele denne diskusjonen rundt sosialpedagogisk arbeid kommer opp?

Om stipendiater kan utføre sosialpedagogisk arbeid skal jeg ikke uttale meg om her, men at de i samværet med elevene har en annen tilgang enn skolens ansatte, er hevet over enhver tvil. Om de ikke har den livskompetansen som Krognes etterlyser, så har de gjennom samværet mulighet til å bidra positivt inn og være viktige bidragsytere i medelevenes dannelsesprosesser.

Tore Haltli, rektor Fana folkehøgskole

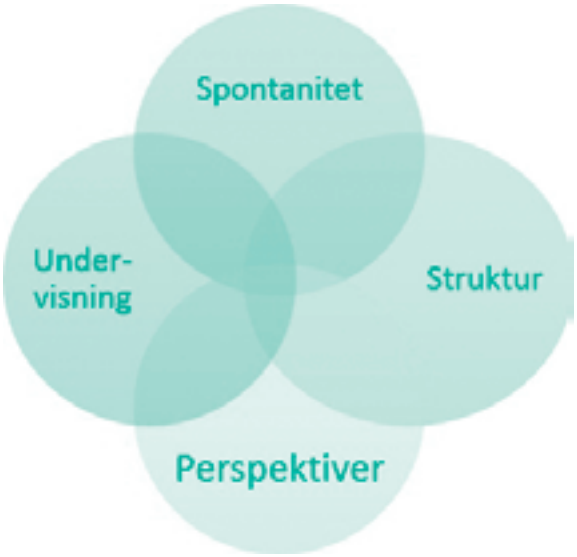

SVAR TIL SINDRE VINJE OG KNUT SIMBLE

SOSIALPEDAGOGISK ARBEID I FOLKEHØGSKOLEN: FLERE SPØRSMÅL ENN SVAR

Det er jo hyggelig at Vinje og Simble tar seg tid til å svare på mitt innlegg, men også denne gangen sitter jeg igjen med flere spørsmål enn svar. Vinje/Simble avslutter sitt svar med: *«Vi ønsker hverken å gjøre noen inkompetente eller «avskiltet», men vi mener at enkelte folkehøgskoler har utviklet en uheldig sedvane der man blander begreper og derav kan dyktig utført arbeid få feil betegnelse»*. For meg er det svært uklart hva Vinje/Simble egentlig prøver å formidle med denne setningen.

Jeg opplever også at artikkelforfatterne er litt på siden av poenget når de legger så mye tyngde i å fremskaffe sitater fra NOU'er og lov/forskrifter om at sosialpedagogisk arbeid er en del av lærerpersonalets arbeidsområde. Det har stått i lov og forskrifter så lenge jeg har vært i folkehøgskolen. Når de i tillegg trekker frem at utfordringen i dag, som på 60- og 70- tallet, er hvor mye tid undervisningspersonalet skal bruke på sosialpedagogisk arbeid og hvilken godtgjørelse som skal gis, så er det ikke lenger en debatt om hva sosialpedagogisk arbeid er og hvem som kan/bør utføre det. Det er jo også et merkelig innspill da arbeidstiden har vært regulert i vårt avtaleverk siden tidlig på 90- tallet, og lønn enda lenger.

SOSIALPEDAGOGISK ARBEID – OMFANG - INNHOLD

Jeg har aldri ment at sosialpedagogisk arbeid er begrenset til en del av tilsynet. Lærerstillingene skal inneholde sosialpedagogisk arbeid og alt vi gjør i interaksjon med elevene har en grad av sosialpedagogisk arbeid i seg. Dermed preges også undervisningen av at vi er en skole med et sosialpedagogisk program.

Det samme gjelder situasjoner der IKV personalet (praktisk) er i interaksjon med elevene enten i samarbeid med lærere, eller uten at det er lærere tilstede. Et eksempel er elevenes kjøkkentjeneste. Der har kjøkkenet ansvaret for elevene og måten de utfører arbeidet på. For meg er dette en typisk sosialpedagogisk situasjon (oppdragelse) der det sosialpedagogisk arbeidet utføres av de ansatte på kjøkkenet uten at pedagogene er involvert.

Vi har også renholdere og vaktmestre som jobber med veiledning og sosialpedagogisk arbeid med våre elever med sammensatte lærevansker. Dette arbeidet utføres i samarbeid med undervisningspersonalet, men uten at undervisningspersonalet er tilstede i situasjonen.

BJØRN BRÅTHENS UTREDNING

I Bjørn Bråthens konklusjon som Vinje/Simble viser til skriver Bråthen: «Det er derfor naturlig å slutte at det er undervisningspersonale som bør forestå de sosialpedagogiske tiltakene på internatene». Vinje/Simble slutter av dette at det kun er undervisningspersonalet som skal utføre sosialpedagogisk arbeid og at dette er noe IKV personalet ikke er kompetente til.

For det første. Bjørn Bråthens utredning dreier seg om «hvorvidt skolen er forpliktet til å bruke pedagogisk personell på internatene for å ivareta nødvendige sosialpedagogiske tiltak». Her er det altså snakk om sosialpedagogiske tiltak på internatene, og ikke sosialpedagogiske tiltak i sin helhet.

For det andre: I tillegg sier Bråthen ikke noe om at IKV personell ikke kan delta i dette arbeidet. Dette ble jo utredet i en tid der man jobbet for å få internatet inn som en integrert del av det helhetlige læringsprogrammet og der ikke alle lærerne var like begeistret for å bli pålagt arbeid i internatene. Gjennom Bråthens utredning ble det klargjort at sosialpedagogiske oppgaver i internatene er en naturlig del av undervisningspersonalets arbeidsområde. Men dette er ikke det samme som å utelukke IKV personell fra de samme oppgavene eller å stemple IKV personellet som inkompetente i forhold til alle sosialpedagogiske oppgaver.

For det tredje: Bråthen benytter i sin konklusjon **«bør utføres»**, mens Vinje/Simble senere i artikkelen skriver **«skal utføres»**. Det betyr ikke det samme.

På denne måten endrer Vinje/Simble Bråthens konklusjon fra «bør utføres av pedagogisk personell» til å si at IKV personell er inkompetent i forhold til å utføre sosialpedagogisk arbeid. Dette synes jeg er å misbruke Bråthens konklusjon og å sette den i en annen kontekst.

ELEVSAMVÆR

Elevsamvær er ikke et utrykk fra vårt avtaleverk. Det er ikke et begrep i oppgavene som er listet opp i den sentrale avtalen punkt 3.2. Jeg kan heller ikke se noen fornuftig grunn til å innføre dette begrepet i vår avtale eller i praktisk bruk.

Det pedagogiske læringsprogrammet og det sosialpedagogiske arbeidet inneholder alt vi gjør i interaksjon med elevene. Gråsonene mellom de forskjellige områdene er det som skaper smidighet, fleksibilitet og gjør at ting fungerer. Skarpe skillelinjer og innføring av snevre betegnelser og derav reduserte gråsoner gjør det hele betydelig mer krevende både for elever og ansatte. Har dere virkelig gått i detalj på hvor grensen mellom sosialpedago-

gisk arbeid og elevsamvær skulle gå? Hvordan skal elevene vite hva det er vi bedriver til enhver tid? Vi har ikke behov for en snever tolkning av sosialpedagogisk arbeid. Snarere tvert imot. I folkehøgskolen trenger vi en bred tolkning av begrepet som inkluderer alt vi gjør med elevene for å støtte opp rundt deres personlige utvikling.

HVEM HAR SOSIALPEDAGOGISK KOMPETANSE

Det er jo hyggelig at Vinje/Simble presenterer et sitat som understreker et av mine poenger. I NOU 1976/39 viser dere til: «Gjennom vanleg lærerutdanning blir ikkje personalet særleg godt budd på sosialpedagogisk arbeid med den eigenart det har i folkehøgskulen». Det var faktisk det jeg siktet til når jeg lurte på hvorfor lærerne har så mye bedre kompetanse til å gjøre sosialpedagogisk arbeid enn andre ansatte.

Det er ikke mange år siden utdanningsmyndighetene la ned et stort arbeid i å heve verdien av realkompetanse. Jeg synes i alle fall man ikke kan avvise IKV ansattes arbeidserfaring og realkompetanse slik Vinje/Simble gjør. Både undervisningspersonell og IKV ansatte med mange års erfaring fra folkehøgskolen sitter med stor realkompetanse i sosialpedagogisk arbeid. Hva er da hensikten med å hevde at den ene gruppen ikke er kompetent til å utføre slikt arbeid? Hvor avgjørende skal en pedagogisk utdannelse fra 10 – 15 – 20 år tilbake med svært begrenset innhold i forhold til sosialpedagogikk få lov til å ha i forhold til å løse sosialpedagogiske utfordringer med dagens elever?
Samarbeid mellom yrkesgruppene
Arbeidet vi har gjort de siste 10 - 15 årene med å få hele personalet til å føle at alle elevene er deres elever har vært kjempeviktig. Tidligere kunne vi oppleve at ansatte fra renhold eller kjøkken kom og sa til en lærer: «nå må dere ta tak i elevene deres» istedenfor at de selv tok tak i situasjonen når den oppstod. Dette vil vi ikke tilbake til. Hvis dere virkelig mener den reelle forskjellen er så stor må dere komme med en tydeliggjøring av hva som på generell basis gjør IKV personell med mange års erfaring i skoleslaget og mye livserfaring mindre kompetente enn undervisningspersonell i forhold til å utføre sosialpedagogisk arbeid?

Jeg lurer på om Vinje/Simble har tenkt over hvilken byrde de i sin iver etter å diskvalifisere IKV personalet fra sosialpedagogiske oppgaver legger på små skoler. Små skoler har i årevis funnet det tvingende nødvendig å bruke alle eller flere av de IKV ansatte på tilsyn og i andre sosialpedagogiske sammenhenger med elevene. Er det slik at det da ikke utføres sosialpedagogisk arbeid, eller er arbeidet av så slett kvalitet at folkehøgskolene ikke er tjent med det?

KONKLUSJON:

- Sosialpedagogisk arbeid er ikke begrenset til en del av tilsynet. All interaksjon med elevene har en grad av sosialpedagogisk arbeid i seg, også undervisningen.
- IKV personalet kan med fordel delta i det sosialpedagogiske arbeidet på de områdene de føler seg trygge på det. Så lenge de fleste ansatte ikke har formell utdanning i sosialpedagogikk teller personlig egnethet mer enn yrkesgruppe og utdanning.
- Livserfaring, interesse for sosialpedagogikk, evne til dialog og interesse for elevenes ve og vel er viktige elementer i en folkehøgskolehverdag for alle ansatte. Det fines ingen grunn til å utestenge IKV personell fra sosialpedagogiske situasjoner der de kan delta i det sosialpedagogiske arbeidet enten i samarbeid med undervisningspersonell eller alene.
- Elevsamvær er ikke en del av vokabularet i vårt avtaleverk og bør heller ikke bli det.
- Vinje/Simble nevner fortsatt ikke elefanten i rommet (stipendiater/andre års elever).
- De er også tause i forhold til arbeidet skolene har lagt ned i å minimalisere skillene mellom arbeidstakergruppene og hvilke fordeler dette arbeidet har medført.

Jeg håper Vinje/Simble revurderer sitt forslag om å innføre begrepet elevsamvær og å degradere IKV personell i forhold til sosialpedagogisk arbeid.

Jon Krognes/18. juni 2018

NOTERT

LÆRDOM FRÅ EIN TØRKESOMMAR

For dei fleste av oss, altså dei av oss som ikkje er bønder, bør sommaren 2018 ha synt oss éin gong for alle at vi ikkje er uavhengige av naturen kring oss. Tvert om kan oppførselen til naturen få sjølv dei mest fininnstilte system til å rakne: Vi kan rekne alt vi vil på kor miljøskadeleg det er å ete så og så mange kjøttmiddagar i veka. Men når det ikkje er vinterfôr til dyra, og konsekvensen er at dei må slaktast, er det mest miljøvenlege vi kan gjere, å ete dei. Samstundes kan det godt vere at biletet vi har av ein uavgrensa tilgang på meieriprodukt, må justerast noko. Det same gjeld ideen om at vi skal få stadig meir mat til stadig lågare prisar.

Naturen har kome nærare oss i sommar. Vi skal ikkje vere redde for han – tvert om bør vi snøggast mogleg ruste oss til å spele på lag med naturen. For om vi kjempar mot han, er det ein kamp vi er nøydde til å tapa.

Siri Helle i Dag og Tid

SVAR TIL TORE HALTLI OG JON KROGNES SINE INNSPILL

MAN KAN LAGE GOD MUSIKK SELV OM ALLE IKKE SPILLER SAMME INSTRUMENT.

Tore Haltli og Jon Krognes kommer begge med tilsvar til våre innlegg om samvær og sosialpedagogikk i dette nummer av Folkehøgskolen (4-2018). Vi vil nedenfor gi en kort tilbakemelding på hva vi mener er hovedessensen i det de skriver.

Vi stiller oss noe undrende til hvorfor Tore Haltli betegner historikk, lovverk, NOU-er og juridiske utredninger som lite fruktbart og en mulig blindvei. Men vi er enig i det han viser fra arbeidet til vår danske broderforening FFD i deres prosjekt «Samværets betydning (2010-2012)», der de utarbeidet en modell for samværets fire dimensjoner; Det kan dog tillegges at deres arbeid med samværets betydning i dette prosjektet var fokusert på lærer og elev. Videre kan det nevnes at det danske Utdanningsministeriets deler opp lærerens tidsbruk med elevene i tre deler:

1. Undervisning
2. Pedagogisk tilrettelagt samvær (lik vårt «sosialpedagogiske arbeid»)
3. Annet samvær

For øvrig støtter vi oss til resten av teksten til Haltli.

Når det gjelder bidraget til Jon Krognes ønsker vi å kommentere følgende punkter:

- Krognes trekker frem et enkelt sitat i utredningen til Bråthen; nemlig der han skriver at det er det pedagogiske personalet som bør gjøre det sosialpedagogiske arbeidet. Og siden Bråthen bare bruker «bør» - så utelukker dette, ifølge Krognes, ikke praktisk personale. Her tror vi Krognes må lese utredningen til Bråthen i sin helhet. Den levner ingen rom for usikkerhet når han skriver:
  «..internatet skal være en integrert del av læringsprogrammet. Jeg ser også at denne forutsetningen kan bli vanskelig å gjennomføre dersom det ikke er det samme personalet som både har tilsyn, og skal drive sosialpedagogiske tiltak på internatet, som faktisk også driver det pedagogiske arbeidet i skolen.»
- Krognes påpeker at begrepet «elevsamvær» ikke er en del av vårt avtaleverk. Vel, begrepet «tilsyn» er heller ikke med i vårt avtaleverk, men en del av vår begrepsmessige sedvane. Vi er for øvrig strekt uenig at elevsamvær ikke er et godt begrep for folkehøgskolene. Det betegner all elevinteraksjon mellom ansatte og elever.
- Krognes stiller spørsmålstegn til all profesjonskvalifisering og - kompetanse. Det kan tolkes slik at han mener at en lærer er utdatert etter 10-15 år. Vi mener at læreren er gjennom en kontinuerlig profesjonsutvikling i sin yrkesutøvelse.
- Krognes mener at «nok» livserfaring holder for å utøve sosialpedagogikk. Vi mener at det er gjennom lærerutdanningen man blir tilskrevet som kompetent for sosialpedagogisk arbeid. Det er fristende å spørre Krognes om hvem det er som skal avgjøre hvilke ansatte det er som har «nok livserfaring» til å bedrive sosialpedagogisk arbeid, samt hvorledes denne kvalifisering blir gjort. Er det rektor som avgjør hvem som er kvalifisert, eller er alle alltid kvalifisert, så fremt du arbeider i folkehøgskolen? Vi er sterkt uenig i denne diskvalifisering av lærerprofesjonen, på samme måte som vi anerkjenner andre yrkesprofesjoner. En kokk er ikke utdatert etter 15 år, men har videreutviklet sine profesjonsferdigheter. Kan det være slik at Krognes mener at det ikke er behov for noen profesjoner, og at man er kvalifisert for enhver stilling i folkehøgskolen så fremt man har «nok» livserfaring?
- Slik sett var det gledelig at mange av deltakerne i årets kull på "Kurs for nye lærere" enten hadde lærerutdanning eller masterutdanning med PPU. De som ikke har noen pedagogisk utdanning vil ha mulighet til å ta den kommende Folkehøgskolepedagogikk PPU.
- Når det gjelder stipendiater/andreårslever så har ikke dette vært vårt fokus. De er elever med ledertreningsoppgaver, og har følgelig ingen arbeidsoppgaver som ansatte. Vi mener med dette at vi har sagt vårt i debatten om sosialpedagogikk og anbefaler de ansatte om å lese alle innlegg i sin helhet, for så å diskutere følgende:

1. Lærere: Hva og hvordan har du organisert ditt sosialpedagogiske innhold? Hvordan blir dette uttrykt i praksis?
2. Alle: Hvordan speiler din og andres praksis i elevsamværet med skolens verdigrunnlag og formål?

Avslutningsvis vil vi understreke at vi anerkjenner det arbeidet alle ansatte gjør med elevene. For å bruke Arbeiderpartiets kjente slagord: «Alle skal med». Men det betyr ikke at alle skal gjøre det samme. Vi har alle ansvar for gode elevmøter – og vi har alle en viktig rolle i møte med elevene. La det ikke være noen tvil om at vi mener det, men man kan lage god musikk selv om ikke alle spiller samme instrument.

Knut Simble og Sindre Vinje
Arendalsuka 14. august 2018

Arbeidsrett

SAMMENSLÅING AV LIKESTILLINGSLOVEN OG DISKRIMINERINGSLOVENE - KONSEKVENSER

AV ADVOKAT BJØRN BRÅTHEN

NY LOV VEDTATT I JUNI 2017

Stortinget vedtok i midten av juni 2017 en ny likestillings- og diskrimineringslov. Loven innebærer en sammenslåing av den tidligere likestillingsloven og diskrimineringslovene for hhv. seksuell orientering, etnisitet og nedsatt funksjonsevne. Barne- og likestillingsdepartementet ønsket en sammenslåing av lovene for å styrke diskrimineringsvernet. Departementet mente også at en sammenslåing av lovene vil gjøre disse mer tilgjengelige for de som har rettigheter og plikter etter loven, samt at en felles lov vil gi et mer enhetlig vern.

KVINNERS DISKRIMINERINGSVERN REDUSERES?

Loven har imidlertid hatt en trang fødsel. Det opprinnelige lovforslaget som ble sendt på høring møtte betydelig motstand på en rekke punkter. Forslaget om at loven skulle være kjønnsnøytral var et av ankepunktene. Blant andre gikk Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) imot dette forslaget og mente det ville redusere kvinners diskrimineringsvern. Departementet har etter høringsrunden endret lovforslaget på en del punkter, herunder også punktet vedr. kjønnsnøytralitet.

ENDRINGENE I DEN NYE LOVEN

Mht. til endringene som gjennomføres i den nye loven kan nevnes at forbudet mot aldersdiskriminering nå skal gjelde alle områder i samfunnet, ikke bare i arbeidsforhold. Arbeidsmiljøloven skal fremdeles regulere aldersdiskriminering i arbeidsforhold, mens den nye loven skal regulere aldersdiskriminering utenfor arbeidsforhold. Videre åpner den nye loven for særbehandling av menn på lik linje med kvinner når særbehandlingen fremmer lovens formål. I tillegg må det være et rimelig forhold mellom formålet man ønsker å fremme og hvor inngripende særbehandlingen er for den eller de som stilles dårligere. Videre fremgår det av formålsbestemmelsen i den nye loven at loven særlig tar sikte på å bedre kvinners og minoriteters stilling. Ytterligere er det også inntatt regler om universell utforming i skole- og undervisningssektoren.

OGSÅ ENDRINGER I FUNKSJONENE TIL OMBUDET OG NEMNDA

I tillegg til den nye likestillings- og diskrimineringsloven, har lovgiver også vedtatt en ny lov om Likestillings-og diskrimineringsombudets, samt nemdas funksjoner. Vi har tidligere hatt en to-instans behandling. Sakene ble først behandlet av LDO med klagemulighet til nemda. I det videre skal nemda være klageorgan alene, uten ankemuligheter innen forvaltningen. LDO skal konsentrere sin virksomhet om informasjons-, veiledning- og pådriver-arbeid, samt tilsyn med de konvensjoner på området som Norge har forpliktet seg til.

SVEKKET RETTSSIKKERHET?

Det har blitt reist kritikk mot denne endringen av ombudets rolle. Tidligere hadde man en reell ankemulighet til nemda. Man kunne også få bistand fra LDO til å lage en klagesak. Etter den nye loven er man nødt til å føre saken inn for overprøving i tingretten, dersom man ønsker å overprøve nemdas vedtak. En rettsak medfører betydelige kostnader. Så langt gis det ikke fri rettshjelp i diskrimineringssaker. Det er derfor sannsynlig at ordningen vil medføre at de som er svakest stilt ikke har økonomisk mulighet til å få overprøvd sin sak. Rettssikkerheten for disse vil således bli svekket.

REDEGJØRELSESPLIKTEN FOR ARBEIDSGIVER ER TATT BORT

I den tidligere likestillings- og diskrimineringslovgivningen forelå det regler om aktivitets- og redegjørelsesplikt for arbeidsgiver som ikke er videreført i den nye loven. Redegjørelsesplikten innebar at arbeidsgiverne måtte dokumentere hvilke aktiviteter av likestillings- og diskrimineringsmessig art som var gjennomført i virksomheten. Denne reglen er ikke videreført i den nye loven, noe som har møtt kritikk. LDO ga i sin uttalelse under lovarbeidet bl.a. utrykk for at redegjørelsesplikten var et viktig analytisk redskap som deres rådgivning er helt avhengig av. Det er således stilt en rekke spørsmålstegn ved den nye loven. Det gjenstår nå å se hvordan den vil fungere i praksis.

Loven trer i kraft 1.1.2018

Hentet med tillatelse fra magasinet Signaler – Akademikerforbundet

«En reduksjon av folkehøgskolen til kun å tilby lange kurs for ungdom vil være tragisk og for noen skjebnesvangert»

ET AVGJØRENDE ÅR

Et nytt skoleår er godt i gang, et år som kan forandre mye for mange, et avgjørende år. Også for oss som jobber i skoleslaget. Ikke minst skal det forhandles nye særavtaler både i KS og Virke i tillegg til ny hovedtariffavtale i Virke. Men skoleåret vi nå har startet på vil også bli avgjørende på en rekke andre områder for folkehøgskolens fremtid.

I høst blir arbeidet med kommende statsbudsjett ekstra spennende. Regjeringen ser ut til å sette makt bak forslaget om å fjerne støtten til kortere kurs. Gjennom Folkehøgskolerådet er vi i dialog med Kunnskapsdepartementet, hvor det for oss er viktig at skolene beholder muligheten til å kunne tilby kurs av ulik lenge for ulike målgrupper. En reduksjon av folkehøgskolen til kun å tilby lange kurs for ungdom vil være tragisk og for noen skjebnesvangert.

Samtidig hviler det et ansvar på skolene at kortere kurs er etter intensjonene om å benytte skolens anlegg, kompetanse og ressurser hvor vi kan bidra til økt demokratisk og kulturell allmenndanning mot ulike deler av befolkningen. Elevtallsutviklingen fremover kan fort utfordre skoleslaget til å tenke atskillig bredere i forhold til hvem vi henvender oss til med hva og hvor lenge.

Det er satt i gang flere solide og spennende utviklingsprosjekter den seneste tiden, blant annet om sammenhengen mellom verdigrunnlag og praksis på skolene, om hvordan fremme psykisk helse som del av livsopplysningen, og mentortilbudet for elever som ikke har fullført VGO (videregående opplæring). Spesielt spennende er arbeidet med å etablere PPU (praktisk pedagogisk utdanning) for ansatte i folkehøgskolen, i tillegg til ny runde i lederutdanningen.

Et fjerde område det kan skje endringer på er organiseringen av frilynt folkehøgskole sentralt. Etter års forsøk på å rydde opp i antallet organisasjoner i norsk folkehøgskole, innser vi at det i overskuelig fremtid fortsatt vil eksistere flere organiserte uttrykk for de to greinene av norsk folkehøgskole, med de samarbeidsorganene de igjen betinger.

På frilynt side har vi startet en dialog mellom styrene i Informasjonskontoret for folkehøgskolen og Folkehøgskoleforbundet for å se på hvilke oppgaver vi sentralt fremover skal løse for skolene og for deg som jobber der. Dernest hvordan vi best mulig organiserer dette arbeidet. Dette er spennende, men også krevende arbeid. Målet med eventuelle endringer må være at de tjener alle parter bedre enn i dag, og er forankret blant medlemmer og skolene.

Det som er sikkert er at vår generalsekretær Knut Simble går av med pensjon 1. februar og at undertegnede etter snart åtte spennende år velger å overlate roret til en annen på landsmøtet i slutten av mai neste år. Styret og valgnemnda er i gang med å forberede ansettelse og nyvalg.

Dette arbeidet kan også vise seg å medføre endringer i organisasjonen. Det er derfor særlig viktig at du og alle dine kolleger i lokallagene og tillitsvalgte er på ballen i kommende skoleår.

Det politiske arbeidet og eventuelle endringer i hvordan vi organiserer fellesskapet som arbeider for gode, tjenlige og rettferdige rammevilkår for skoler og ansatte har det til felles at de, med de ressurser vi rår over, på en bedre måte skal bidra til å fremme allmenndanning og folkelig opplysning.

Lykke til med det påbegynte nye skoleår!

Øyvind Brandt
leder
Folkehøgskoleforbundet

PÅ GRAN:

VIKTIGSTE KONFERANSE FOR TILLITSVALGTET

18. til 20. september holdes årets tillitsvalgtkonferanse for lokallagslederne ved skolene – som alltid på Sanner Hotell på Gran. Dette er den viktigste felles møteplassen gjennom året for lokallagsledere for å bli oppdatert på det nyeste innen lov og avtaleverk, samt dele erfaringer.

Nye tillitsvalgte innviteres dagen før (17. september) til forkurs hvor det blir gitt en grunnleggende innføring i det å være tillitsvalgt og i de viktigste saksområdene en tillitsvalgt oftest må forholde seg til. Tillitsvalgtkonferansen arrangeres felles for både frilynte og kristelige folkehøgskoler. Hvert år er det imidlertid også satt av tid til såkalt særmøte for lokallagsledere i eget forbund.

I år blir det spesielt viktig for Folkehøgskoleforbundet å diskutere styrets forslag til hvordan vi bedre kan følge opp lokallagsledere gjennom året, informere om en dialog vi har innledet med Informasjonskontoret for folkehøgskolen om fremtidige oppgaver og organisering av ansatte og skoler i frilynt grein, samt lederskifter som kommer dette året i forbundet.

Hovedtemaer under selve konferansen blir ny pensjonsordning i offentlig sektor, ny hovedtariffavtale, og grundig gjennomgang av særavtalene for lærere i folkehøgskolen. Tillitsvalgtes rolle i General Data Protection Regulation (GPDR) og i skoleutviklingsarbeid vil også tas opp, samt taushetsplikt og hva som kjennetegner et godt lokallagsarbeid.

Tradisjonen tro blir det i tillegg masse god mat og sosialt samvær, samt minikonsert den ene kvelden. Denne gangen med Eli Helland.

Tillitsvalgtkonferansen er gratis og gir rett til fri med lønn for deltakelse, samt eventuell refusjon av vikarmidler til skolen.

Innkalling og program finner du på www.folkehøgskoleforbundet under kalender.

FOLKEHØGSKOLEUKA KOMMET FOR Å BLI

De seks kursene i folkehøgskoleuka samlet mer enn 80 nye og erfarne folkehøgskoleansatte til inspirerende dager på Sund folkehøgskole. Det var andre gang forbundet inviterte til folkehøgskoleuka, som består av parallelle kurs lagt til andre uke i august hvert år. Og vi kan allerede nå love at det blir folkehøgskoleuke også neste år.

Hvert år tilbys kurs for nye lærere, kurs for nye praktisk personale og kurs for nye rektorer/skoleledere. I år gjennomførte vi også kurs i pedagogikk, dannelse og reise, å stå i det åpne – utvid din pedagogiske verktøykasse, hvordan fremme psykisk helse og psykososialt læringsmiljø i skolen, og idé- og praksisverksted for skoleledere. Flere av disse kursene kan tilbys igjen, mens nye kommer til.

Det ligger mye inspirasjon i å samle en rekke kurs for erfarne og nye ansatte i frilynt folkehøgskole for å møte kolleger fra andre folkehøgskoler til felles morgensamlinger, enkelte felles foredrag, samt felles måltider og sosialt samvær uten om selve kursene. I år var uka lagt til Sund, som i år er 150 år som landets eldste eksisterende folkehøgskole.

Hvor det blir neste år og hvilke kurs som tilbys ut over kursene for nye, arbeides det nå med i sekretariatet og styret. Følg med på www.folkehøgskoleforbundet.no.

NYE SÆRAVTALER I FOLKEHØGSKOLEN?

Særavtalene for pedagogisk personale i folkehøgskolene er sagt opp og skal reforhandles denne høsten. Virke er først ute med forhandlingene, sannsynligvis i slutten av september.

Det er vanskelig i skrivende stund i midten av august å ha noen formening om hvilke avtaler som vil gjelde fra neste år. Følg derfor med på www.folkehøgskoleforbundet.no.

Av Øyvind Brandt

NY HOVEDTARIFFAVTALE I VIRKE?

Når du leser dette skal vi forhåpentligvis ha fått på plass ny hovedtariffavtale i Virke. Og helst så lik avtalen i KS som mulig, slik det har vært fram til nå. Om det blir tilfellet, vil det ikke bli lokale forhandlinger denne høsten, slik det oftest har vært tidligere.

Partene i lønnsoppgjøret i kommunesektoren ble enige om en totalramme på 2,8 prosent, mens høgskolegruppene/lærere fikk en ramme på 2,95 prosent. Rammen er ikke det samme som lønnstillegg. I rammen inngår også overheng og glidning. Derfor vil lønnstilleggene ligge lavere enn 2,95 prosent. I tillegg vil tilleggene mellom de ulike stillingstypene også være forskjellige.

Forhandlingen om ny hovedtariffavtale på Virke-området skal etter planen være avsluttet 6. september. Følg med på våre nettsider: www.folkehøgskoleforbundet.no.

FOLKEHØGSKOLENE PÅ ARENDALSUKA:

DEMOKRATI ER IKKJE MEDFØDT

I augsut ble folkemøtet i Norge, eller Arendalsuka, som er det offisielle navnet, arrangert for 7. år på rad. Folkehøgskolene har vært representert med stand i politisk gate hele tiden unntatt det første året.

I år var budskapet fra folkehøgskolene: «Demokrati er ikke medfødt – folkehøgskolene, et verksted for demokratiet!»

Med nesten 1100 arrangementer å velge mellom og langt over 100 boder, var årets Arendalsuke større enn noen gang.

FORBUD MOT ANSIKTSDEKKENDE PLAGG I FOLKEHØGSKOLEN

Tross nei fra Folkehøgskolerådet på høringsforslag om forbud mot delvis eller heldekkende ansiktsplagg i folkehøgskolen, ble dette vedtatt av Stortinget før sommeren (ny § 5b). Forbudet er gjort gjeldende innen alle former for offentlig støttet undervisning på alle nivå.

Lovforbudet er delvis begrunnet med at det skal være lik politikk i alle undervisningsinstitusjoner. Samtidig sier loven at hver institusjon selv skal fastsette reaksjonsformer ved brudd, og at disse skal gjøres kjent for elevene på forhånd. I tillegg må hver institusjon vurdere når sanksjoner skal trå i kraft. Forbudet mot klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet gjelder også for undervisere.

Argumentasjonen fra folkehøgskolene om at delvis eller heldekkende ansiktsplagg er et ikkeproblem, som ingen har spurt etter lovgivning mot i folkehøgskolen, samtidig som skolene har mer enn 150 års erfaring med å håndtere evt. situasjoner som måtte oppstå lokalt, førte dermed ikke frem.

Folkehøgskolerådet vil sende ut informasjon til skolene om hvordan styret skal forholde seg til lovendringen.

NYE FOLKEHØGSKOLER?

Folkehøgskoleinitiativet på Evje, folkehøgskolen Helse AS med utgangspunkt i Evjeklinikken, ble godkjent tidligere i år for oppstart neste høst. Loven om folkehøgskoler gjelder nå også for Svalbard, der det er et initiativ som ventelig får godkjenning til å starte folkehøgskoleaktivitet fra neste høst.

Skjebnen til de øvrige åtte søkerne vil vi ikke vite før statsbudsjettet for 2019 er vedtatt i Stortinget før jul. Folkehøgskolerådet er høringsinstans ved godkjenning av søknader, og påpeker alltid overfor departementet at eventuell godkjenning betinger friske midler.

I de seneste høringene har Folkehøgskolerådet også pekt på behovet for at eksisterende folkehøgskoler får utvidet sin godkjente internatkapasitet.

SKJEBNETIME FOR KORTERE KURS?

I møte med Kunnskapsdepartementet om oppfølging av punkter i regjeringserklæringen om utfasing av støtten til kortkurs, fikk Folkehøgskolerådet åpning for å komme tilbake til departementet med forslag til hvordan anledning til å arrangere kortere kurs med støtte eventuelt kan bevares for fremtiden.

Folkehøgskolerådet har i løpet av sommermånedene vært i dialog med flere skoler og drøftet seg fram til et forslag til regjeringen. Forslaget ble i følge avtale oversendt departementet midt i august.

Forslaget tar utgangspunkt i viktigheten av at folkehøgskolene må ha en fleksibilitet i å kunne tilby kurs av ulik lengde til ulike målgrupper. Men også at det er nødvendig å komme regjeringen i møte i forhold til klargjøring av rammene i tråd med intensjonen om at skolene ved også å kunne tilby kortere kurs kan bidra med demokratisk og kulturell almenndanning lokalt, basert på skolens kapasitet, kompetanse og ressurser.

I møtet ble det gitt løfter om at pengene som evt. frigjøres fra kortkurs skal gå til de skolene som må omstille seg, og at dette skal skje over en viss tid. Fra folkehøgskolene forventer vi nå å bli invitert til nytt møte basert på våre innspill.

Om rammene for å kunne tilby kortere kurs med statsstøtte revideres eller foreslås helt fjernet, vil vi kanskje først få sikrere signaler om ved fremleggelse i oktober av forslag til statsbudsjett for 2019.

ERFARINGSSAMLING FOR SKOLER SOM HAR 2.ÅRSELEVER MED LEDERTRENING SOM FAG

Mange skoler har 2.årselever med ulike typer ledertrening. Den 24. september inviterer Folkehøgskoleforbundet og Noregs Kristelege Folkehøgskolelag til erfaringssamling og faglig påfyll for skoler som har undervisningstilbud til 2.årselever med ledertreningslinjer (også kalt stipendiater, bisser etc.). Vi vil drøfte rammer og pedagogisk innhold i linjer og lederprogrammer.

Samlingen er åpen for alle og finner sted på Best Western Karl Johan i Oslo. Mer innformasjon finner du på www.frilyntfolkehogskole.no hvor du også kan melde deg på.

BLI MED Å DRØFTE SAMMENHENGEN MELLOM SKOLENS VERDIGRUNNLAG, PRAKSIS OG FORMÅL – 17. OKTOBER I BERGEN

Den 17. oktober inviterer vi til workshop og erfaringsdeling på Scandic Kokstad, Bergen (rett ved Flesland flyplass) om sammenhengen mellom skolens verdigrunnlag, praksis og formål. Skoler som har jobbet med temaet i flere år samt pilotskolene som deltok i prosjektet «Praksisbrua» vil dele sine erfaringer og resultater de har kommet fram til. Deltakerne vil få innblikk i arbeid og erfaringer fra blant annet Åsane, AFR, Peder Morset og Nordhordland folkehøgskoler. Her vil det bli konkrete tips og metoder til bruk på egen arbeidsplass. Vi vil også legge til rette for gode drøftinger og workshops der deltakere kan sparre med hverandre.

For mer informasjon, gå inn på www.frilyntfolkehogskole.no hvor du også kan melde deg på samlingen.

NYTT FRA IF

REKORDTALL FJERDE ÅR I STREKK

For fjerde år på rad setter folkehøgskolene ny rekord i antall elever som starter opp. De fleste frilynte folkehøgskoler kan melde om fulle eller nesten fulle skoler ved skolestart. Gratulerer!

Den største økningen har vært i Nord-Norge og mye kan tyde på at våre nordligste folkehøgskoler har lykkes godt i å nå fram til sørnorsk ungdom om fordelen med å reise langt når man først skal på folkehøgskole.

VELLYKKET SOMMERKAMPANJE

Sommeren er over, men folkehøgskolene kan se tilbake på mye oppmerksomhet. Med god hjelp fra rektorer og andre ansatte, har vi nådd bra fram med vårt PR-utspill om fulle skoler og nytten av et år på folkehøgskole.

Folkehøgskolene fikk laget to reklamefilmer som gikk i sosiale medier i sommer. Filmene fokuserte på at livet er mer enn gode karakterer og viste fram ungdommer i ulike situasjoner der gode karakterer ikke er nok.

I tillegg har vi fått god spredning på våre elektroniske kampanjer som alle hadde utgangspunkt i bloggsaker fra folkehogskole.no. Spesielt målgruppens foreldre tok til seg budskapene og delte sakene godt, antakelig med egne barn og andre ungdommer i familien.

TA KONTAKT!

Vi på informasjonskontoret bidrar gjerne til informasjonsfaglig hjelp og inspirasjon dersom dere ønsker det. Ta kontakt om dere har konkrete utfordringer dere trenger hjelp til, eller om dere ønsker noen å sparre med når dere skal ta store valg hva gjelder skolens profil, nettsider, linjeutvikling etc.

I tillegg kommer vi gjerne ut dersom dere skal ha en personalsamling der temaet er informasjonsfaglig. Det er bare å ta kontakt!

INFORMASJONSKONFERANSEN

Vi gleder oss til å se alle folkehøgskolene på årets informasjonskonferanse 12.-14. september på Lillestrøm. Programmet skal dekke de fleste sider av folkehøgskolenes informasjonsarbeid og vi har mange workshops der man kan få praktisk innspill til det daglige informasjonsarbeidet.

Dorte Birch

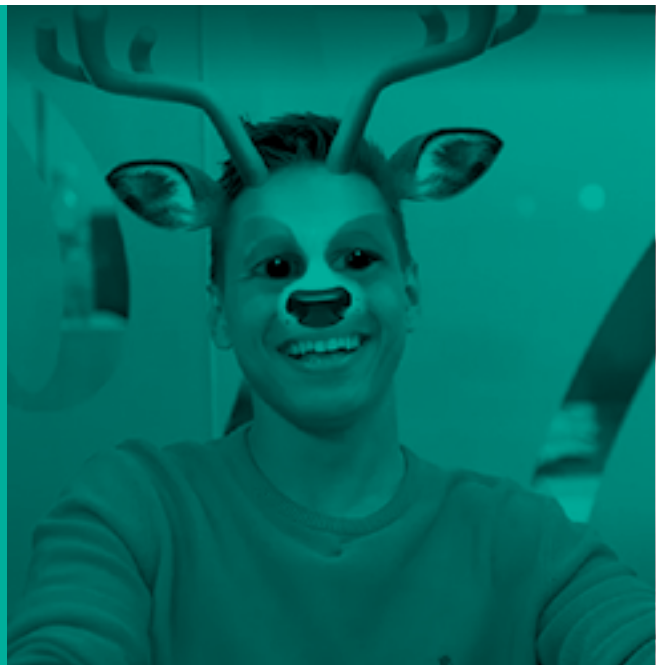

STØTTEANNONSER TIL FOLKEHØGSKOLEN

AGDER FOLKEHØGSKOLE
4640 Søgne
Tlf.: 38 16 82 00
Rektor: Reidar Nilsen
www.agder.fhs.no

ARBEIDERBEVEGELSENS FOLKEHØGSKOLE, RINGSAKER
2390 Moelv
Tlf.: 62 35 73 70
Rektor: Ola Bergum
www.afr.fhs.no

BUSKERUD FOLKEHØGSKOLE
3322 Darbu
Tlf.: 31 90 96 90
Vikarierende rektor: Eivind Hagerup
www.buskerud.fhs.no

BØMLO FOLKEHØGSKULE
5437 Finnås
Tlf.: 53 42 56 50
Rektor: Magne Grøneng Flokenes
www.bomlo.fhs.no

ELVERUM FOLKEHØGSKULE
2408 Elverum
Tlf.: 62 43 52 00
Rektor: Per Egil Andersen
www.elverumfhs.no

FANA FOLKEHØGSKULE
5259 Hjellestad-Bergen
Tlf.: 55 52 63 60
Rektor: Tore Haltli
www.fana.fhs.no

FJORDANE FOLKEHØGSKULE
Boks 130, 6771 Nordfjordeid
Tlf.: 57 88 98 80
Rektor: Silvia van Hesik Førde
www.fjordane.fhs.no

FOLLO FOLKEHØGSKOLE
1540 Vestby
Tlf.: 64 98 30 50
Rektor: Jan Martin Medhaug
www.follo.fhs.no

FOSEN FOLKEHØGSKOLE
7100 Rissa
Tlf.: 73 85 85 85
Rektor: Arnhild Finne
www.fosen.fhs.no

HADELAND FOLKEHØGSKULE
2760 Brandbu
Rektor: Arne Ruste
Tlf.: 61 33 96 00
www.hafos.no

HALLINGDAL FOLKEHØGSKULE
3550 Gol
Tlf.: 32 07 96 70
Rektor: Gisle Skoglund
www.hallingdal.fhs.no

HARDANGER FOLKEHØGSKULE
5781 Lofthus
Tlf.: 53 67 14 00
Rektor: Trond Instebø
www.hardanger.fhs.no

HARSTAD FOLKEHØGSKOLE
9404 Harstad
Tlf.: 77 04 00 77
Rektor: Erlend Welander
www.trondarnes.fhs.no

IDRETTSSKOLEN – NUMEDAL FOLKEHØGSKOLE
3626 Rollag
Tlf.: 31 02 38 00
Rektor: Sølvi Pettersen
www.idrettsskolen.com

JÆREN FOLKEHØGSKULE
4352 Kleppe
Tlf.: 51 78 51 00
Rektor: Dag Folkvord
www.jarenfhs.no

KARMØY FOLKEHØGSKULE
4291 Kopervik
Tlf.: 52 84 61 60
Rektor: Sigbjørn Toskedal
www.karmoy.fhs.no

LOFOTEN FOLKEHØGSKOLE
8310 Kabelvåg
Tlf.: 76 06 98 80
Rektor: Jonatan Rask
www.lofoten.fhs.no

MANGER FOLKEHØGSKULE
5936 Manger
Tlf.: 56 34 80 70
Rektor: Margaret Sutherland Antrobus
www.manger.fhs.no

MØRE FOLKEHØGSKULE
6151 Ørsta
Tlf.: 70 04 19 99
Rektor: Einar Opsvik
www.more.fhs.no

NAMDALS FOLKEHØGSKOLE
7870 Grong
Tlf.: 74 33 20 00
Rektor: Bjørn Olav Nicolaisen
www.namdals.fhs.no

NANSENSKOLEN
2609 Lillehammer
Tlf.: 61 26 54 00
Rektor: Unn Irene Aasdalen
www.nansenskolen.no

NESTOR MELSOMVIK
3159 Melsomvik
Tlf.: 33 33 55 00
Rektor:
Terning Dahl-Hansen
www.nestorutvikling.no

NORDISKA FOLKHØGSKOLAN
Box 683-SE-442 31 Kungälv, Sverige
Tlf.: 00 46 303 20 62 00 vx
Rektor: Karin Langeland
www.nordiska.fhsk.se

NORDMØRE FOLKEHØGSKULE
6650 Surnadal
Tlf.: 71 65 89 00
Rektor: Kristian Lund Silseth
www.nordmore.fhs.no

NORD-NORSK PENSJONISTSKOLE
8920 Sømna
Tlf.: 75 02 92 80
Rektor: Geir Nydahl
www.nordnorsk-pensjonistskole.no

PASVIK FOLKEHØGSKOLE
9925 Svanvik
Tlf.: 78 99 50 92
Rektor: Ketil Foss
www.pasvik.fhs.no

PEDER MORSET FOLKEHØGSKOLE
7584 Selbustrand
Tlf.: 73 81 20 00
Rektor: Arild Moen
www.pedermorset.no

RINGEBU FOLKEHØGSKULE
2630 Ringebu
Tlf.: 61 28 43 60
Rektor: Rolf Joar Stokke
www.ringebu.fhs.no

RINGERIKE FOLKEHØGSKOLE
3510 Hønefoss
Tlf.: 32 17 99 00
Rektor: Morten Eikenes
www.ringerike.fhs.no

ROMERIKE FOLKEHØGSKOLE
2050 Jessheim
Tlf.: 63 97 09 10
Rektor: Haldis Brubæk
www.romerike.fhs.no

SELJORD FOLKEHØGSKULE
3840 Seljord
Tlf.: 35 05 80 40
Rektor: Godtfred Sjærsland
www.seljord.fhs.no

SETESDAL FOLKEHØGSKULE
4747 Valle
Tlf: 924 23 106
Rektor: Stig W. Ågedal-Mortensen
www.setesdal.fhs.no

SKAP KREATIV FOLKEHØYSKOLE
Neseveien 1
4514 Mandal
Rektor: Hanne Christine Seyffarth-Fuglestveit
www.skapmandal.no

SKIRINGSSAL FOLKEHØYSKOLE
3232 Sandefjord
Tlf. 33 42 17 90
Rektor: Knut Søyland
www.skiringssal.fhs.no

SKJEBERG FOLKEHØYSKOLE
1747 Skjeberg
Tlf.: 69 11 75 60
Rektor: Lene Dyrkorn
www.skjeberg.fhs.no

SKOGN FOLKEHØGSKOLE
7620 Skogn
Tlf.: 74 08 57 20
Rektor: Lars Waade
www.skogn.fhs.no

SOGNDAL FOLKEHØGSKULE
6856 Sogndal
Tlf.: 57 62 75 75
Rektor: Ole Karsten Birkeland
www.sogndal.fhs.no

SOLBAKKEN FOLKEHØGSKOLE
2100 Skarnes
Tlf.: 62 96 70 70
Rektor: Harald Thompson Rosenstrøm
www.solbakken.fhs.no

SUND FOLKEHØGSKOLE
7670 Inderøy
Tlf.: 74 12 49 00
Rektor: Per Kristian Dotterud
www.sundfhs.no

SUNNHORDLAND FOLKEHØGSKULE
5455 Halsnøy Kloster
Tlf.: 53 47 01 10
Rektor: Mona Økland
www.sunnfolk.no

TONEHEIM FOLKEHØGSKOLE
2322 Ridabu
Tlf.: 62 54 05 00
Rektor: Jon Krognes
www.toneheim.no

TOTEN FOLKEHØGSKOLE
2850 Lena
Tlf.: 61 14 27 00
Rektor: Live Hokstad
www.toten.fhs.no

TORSHUS FOLKEHØGSKULE
7320 Fannrem
Tlf.: 72 47 98 50
Rektor: Torkjell Solem
www.torshus.com

TRØNDERTUN FOLKEHØGSKULE
7227 Gimse
Tlf.: 72 85 39 50
Rektor: Ronald Nygård
www.trondertun.no

VEFSN FOLKEHØGSKOLE
8665 Mosjøen
Tlf.: 75 17 24 11
Rektor: Cathrine Markussen
www.vefsnfolkehogskole.no

VOSS FOLKEHØGSKULE
5704 Voss
Tlf.: 56 52 90 40
Rektor: Claus Røynesdal
www.voss.fhs.no

ÅL FOLKEHØYSKOLE OG KURSSENTER FOR DØVE
3570 Ål
Tlf.: 32 08 26 00 – TekstTlf.: 32 08 26 01
Rektor: Berglind Stefansdottir
www.al.fhs.no

ÅSANE FOLKEHØGSKOLE
5109 Hylkje
Tlf.: 55 39 51 90
Rektor: Bjørn Berentsen
www.aasane.fhs.no

B-BLAD

RETURADRESSE:
FOLKEHØGSKOLEFORBUNDET
PB 420 SENTRUM
0103 OSLO

TEKST- OG DIKTSTAFETTEN:

Øyvind Krabberød

JUNIKVELD

Vi sitter i slørblå junikveld
og svaler oss ute på trammen.
Og alt vi ser har dobbelt liv,
fordi vi sanser det sammen.

Se - skogsjøen ligger og skinner rødt
av sunkne solefalls-riker.
Og blankt som en ting av gammelt sølv
er skriket som lommen skriker.

Og heggen ved grinda brenner så stilt
av nykveikte blomsterkvaster.
Nå skjelver de kvitt i et pust av vind,
- det er som om noe haster...

Å, flytt deg nærmere inn til meg
her på kjøkkentrammen!
Den er så svimlende kort den stund
vi mennesker er sammen

Hans Børli

En varm sommer ligger bak oss. Hans Børli ville fylt 100 år i år – og setter ord og spor på den, ved inngangen til **sin** sommer.

Øyvind utfordrer rektor på Romerike folkehøgskole, Haldis Brubæk.

ISSN 0333-0206